

AVIZ
referitor la proiectul de Lege
privind Codul civil

Analizând proiectul de **Lege privind Codul civil**, transmis de Secretariatul General al Guvernului cu adresa nr.37 din 09.03.2009,

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art.2 alin.1 lit.a) din Legea nr.73/1993, republicată și art.46(2) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ,

Avizează favorabil proiectul de lege, cu următoarele observații și propuneri:

I. Observații generale

1. Proiectul Codului civil cuprinde 2672 de articole, sistematizate în 7 cărți, divizate în titluri, acestea în capitole iar capitolele în secțiuni. Redactarea și adoptarea proiectului Codului civil reprezintă unul dintre obiectivele stabilite în Capitolul 23 - Justiție și politici anticorupție din Programul de guvernare 2009-1012.

Apreciem că proiectul noului Cod civil este o inițiativă legislativă extrem de utilă.

Proiectul Codului civil face parte din categoria legilor organice, iar în aplicarea dispozițiilor art.75 alin.(1) din Constituție, republicată, prima Cameră sesizată este Senatul.

2. Principalele elementele de noutate cuprinse în cele șapte cărți ale proiectului sunt:

a) în **materia persoanelor**, reglementate în Cartea I, menționăm:

- în ce privește instituția „persoanei fizice”, o atenție specială a fost acordată **asigurării protecției drepturilor și libertăților civile fundamentale inerente personalității umane**, deja consacrate în reglementările internaționale importante, precum Codul civil francez și Codul civil al Provinciei Québec. De asemenea, se propune **recunoașterea pentru copilul conceput a capacității anticipate de folosință sub condiția viabilității acestuia** (noutate legislativă împărtășită și în dreptul comparat, de exemplu, în Codul civil francez) și perfecționarea regimului lipsei capacității de exercițiu. Se urmărește și

asigurarea unei protecții reale a minorului cu capacitate de exercițiu restrânsă prin recunoașterea dreptului ocrotitorului legal sau al instanței tutelare de a ataca cu acțiunea în nulitate actele făcute de minor fără încuviințarea acestora;

- în ceea ce privește instituția „persoanei juridice”, s-a reglementat nulitatea persoanei juridice, fiind introduse dispoziții ample cu privire la cazurile de nulitate, regimul nulității și efectele nulității;

- se propune ca noul Cod civil român să cuprindă dispoziții prin care se asigură protecția drepturilor personal nepatrimoniale, prin mijloace juridice specifice și idonee cu natura acestora.

b) în cuprinsul **Cărții a II-a - Despre familie:**

- **consacrarea expresă a principiului interesului superior al copilului**, în concordanță cu prevederile Convenției O.N.U. cu privire la drepturile copilului și cu cele ale Legii nr.272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului;

- urmând modelul Codului civil elvețian și al Codului civil italian, s-a reglementat **logodna**, în considerarea faptului că aceasta este o realitate socială tradițională în România;

- **consacrarea legală a divorțului „pe cale administrativă”**, la serviciul de stare civilă, în cazul divorțului prin consimțământ mutual, cu condiția ca soții să nu aibă copii minori, născuți din căsătorie sau adoptați de ambii soți;

- introducerea, în cadrul paragrafului privind reproducerea umană asistată medical cu terț donator, a obligativității consimțământului în formă autentică al părinților, după modelul existent în Codul civil francez;

c) în materia textelor din **Cartea a III-a - Despre bunuri**, printre cele mai importante prevederi, sunt următoarele:

- reglementarea expresă a dreptului de proprietate privată și a dreptului de proprietate publică, a dreptului de administrare, a dreptului de concesiune și a dreptului de folosință gratuită;

- una dintre cele mai importante noutăți introduse în proiectul Codului civil, în raport cu actualul Cod civil, este reglementarea cărții funciare, adoptându-se principiul cel mai important care caracterizează publicitatea reală, respectiv principiul publicității absolute - efectul constitutiv al înscrierilor în cartea funciară;

- pornindu-se de la avantajele prezentate de instituția *trustului* sau *fiduciei* pentru organizarea patrimoniului, s-a propus introducerea acesteia și în Codul civil român. Trustul (fiducia) cunoaște o aplicare foarte largă în sistemul de drept anglo-saxon, fiind deja receptată în dreptul continental în unele sisteme juridice naționale (de exemplu,

Franța, Elveția, Luxemburg). Instituția trustului preluată în proiectul Codului civil sub denumirea de fiducie a fost în mod corespunzător adaptată în raport cu celelalte instituții juridice naționale. În noua reglementare s-a urmărit, în principal, evitarea utilizării fiduciei în scopuri ilicite, cu referire specială la spălarea banilor și la evaziunea fiscală, drept pentru care modelul urmat a fost cel al legii franceze (respectiv Legea nr. 2007-211 din 19 februarie 2007, prin care a fost introdus, în Codul civil francez, Titlul XIV, „*Despre fiducie*”).

d) în materia textelor din **Cartea a IV-a - Despre moștenire și liberalități**, semnalăm următoarele:

- în această materie s-au căutat soluții echitabile care să nu facă să depindă întinderea drepturilor succesoriale ale copiilor de faptele reprobabile ale părinților lor ori de hazardul cronologiei deceselor ori nașterilor în familie;

- un alt element de noutate este reglementarea expresă, în cadrul normelor privind soțul supraviețuitor și vocația lui la moștenire, a cotei soțului supraviețuitor în concurs cu două clase de moștenitori legali - colateralii ordinari sau ascendenții ordinari, situație care nu se regăsește nici în reglementarea actuală (Codul Civil actual și Legea nr.319/1944 drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor) și nici în proiectul adoptat de Senat;

- în secțiunea rezervată testamentului, o noutate o reprezintă consacrarea legală a instituției dezmoștenirii, un aspect important fiind clarificarea efectelor dezmoștenirii asupra concursului dintre diferite categorii de moștenitori.

e) în materia **obligațiilor**, reglementate în **Cartea a V-a**:

- ca o consecință a abandonării dualismului Cod civil - Cod comercial, se impune în mod logic includerea în codul civil a cât mai multor contracte, inclusiv a celor considerate ca fiind domeniul exclusiv al comercianților. Astfel, sunt avute în vedere contractul de comision, de consignație, de expediție, de transport, de agenție, de intermediere, de cont-curent, de report, de furnizare;

- în materia garanțiilor, se propune o restructurare, inclusiv conceptuală a materiei, mai apropiată de clasificările admise în prezent în dreptul nostru civil și comercial.

f) în materia **prescripției extinctive** cuprinsă în **Cartea a VI-a Despre prescripția extinctivă, decăderea și calculul termenelor**:

- noua reglementare preia, cu îmbunătăți substanțiale, prevederile Decretului nr.167/1958 privitor la prescripția extinctivă, sistematizate pe probleme specifice (dispoziții generale, termenul prescripției extinctive, cursul prescripției extinctive, împlinirea prescripției extinctive), la care

se adaugă o reglementare generală a termenelor de decădere, aceasta din urmă constituind o noutate absolută în dreptul civil român;

- în noul cadru legal se va face distincția între prescripția dreptului material la acțiune și prescripția dreptului de a cere executarea silită, instituție de drept procesual civil supusă dispozițiilor Codului de procedură civilă;

- se instituie un nou caz de suspendare a prescripției extinctive care se va dovedi extrem de util în practică. Astfel, s-a considerat că în cazul negocierilor purtate în scopul rezolvării pe cale amiabilă a neînțelegerilor dintre părți, continuarea curgerii prescripției ar fi nejustificată și inechitabilă în privința celui care a încercat să evite un contencios purtând cu bună-credință negocieri de rezolvare a diferendului.

g) Cartea a VII-a Dispoziții de drept internațional privat:

- cuprinde reglementări care vor permite soluționarea conflictelor de legi, fiind atinse două deziderate majore, respectiv, pe de o parte predictibilitatea, strâns legată de stabilitatea circuitului civil și, pe de altă parte, flexibilitatea, care permite adaptarea soluției la speță, astfel încât să nu se creeze situații inechitabile;

- în ceea ce privește soluționarea conflictelor de legi în diferite materii, amendamentele propun soluții noi, de natură să asigure compatibilitatea dreptului internațional privat român cu dreptul comunitar, precum și cu cele mai recente reglementări adoptate în cadrul Conferinței de drept internațional privat de la Haga;

- în materia raporturilor de familie se regăsesc cele mai spectaculoase noutăți, având în vedere faptul că aceasta este și materia în care viitorul Cod civil va cunoaște unele dintre cele mai profunde noutăți, prin abrogarea Codului familiei. Astfel, în materia regimurilor matrimoniale, cea mai spectaculoasă modificare constă în consacrarea principiului autonomiei de voință a soților, în sensul posibilității de a alege, în anumite limite, legea aplicabilă regimului matrimonial (modelul urmat fiind cel instituit prin Convenția de la Haga din 1978 cu privire la legea aplicabilă regimurilor matrimoniale, reafirmat în Cartea verde din 17 iulie 2006 a Comisiei Europene privind elaborarea unui Regulament european referitor la conflictele de legi în materia regimurilor matrimoniale, competența și recunoașterea hotărârilor judecătorești);

- soluții noi au fost consacrate și în ceea ce privește legea aplicabilă divorțului, alegerea legii aplicabile sau legea aplicabilă separației de corp. Acestea au fost inspirate din Regulamentul CE nr.2201/2003 din 27 noiembrie 2003 referitor la competența,

recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și în materia responsabilității părintești și din Cartea verde din 14 martie 2005 a Comisiei Europene privind legea aplicabilă și competența în materia divorțului.

3. Semnalăm că un proiect al Codului civil a fost transmis Consiliului Legislativ de Secretariatul General al Guvernului cu adresa nr.5 din 14.01.2004, fiind formulat avizul favorabil, cu observații propuneri, nr.229/12.02.2004.

Respectivul proiect a fost adoptat de Senat la data de 13.09.2009 și transmis spre dezbateri Camerei Deputaților. În cursul dezbaterilor din cadrul Camerei Deputaților, s-a constatat necesitatea unei revizuirii substanțiale a proiectului. În acest scop, dezbaterile în cea de-a doua Cameră au fost suspendate și s-a retrimis Ministerului Justiției proiectul pentru reanalizare și pentru a se formula un set de amendamente prin care să se urmărească, printre altele, crearea unui mediu de afaceri mai competitiv și luarea în considerare a noilor tendințe ale legislației în materie comercială. În acest sens, prin Ordinul ministrului justiției nr.828/C/24 martie 2006 s-a constituit Comisia pentru revizuirea proiectului noului Cod civil aflat în procedură parlamentară, formată din 18 membri.

Analizând proiectul transmis spre avizare, raportat la proiectul Codului civil adoptat de Senat, sunt evidente numeroase modificări, ceea ce face ca actualul proiect să aibă identitate proprie. Ca urmare, apare necesară parcurgerea de către noul proiect a întregii proceduri legislative.

Precizăm că procedura de elaborare a codurilor este reglementată imperativ de art.26-28 din Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Astfel, la art.26 se prevede că „În cazul proiectelor de coduri și al altor legi complexe, care interesează domeniul de activitate al justiției, comisiile de elaborare se instituie de Ministerul Justiției. **În componența comisiei constituite se include un reprezentant al Consiliului Legislativ**, desemnat de președintele acestuia. Comisiile de specialitate vor întocmi, pe baza unor studii și documentari științifice, **teze prealabile** care să reflecte concepția generală, principiile, noile orientări și principalele soluții ale reglementărilor preconizate.

Înainte de definitivarea tezelor, concluziile studiilor, cuprinzând liniile directoare ale concepției de ansamblu a viitoarei reglementări, se înaintează, pentru exprimarea punctului de vedere, ministerelor și celorlalte autorități publice interesate.”

Totodată, la art.27 se prevede că „Tezele prealabile, definitivate potrivit prevederilor art.26, se supun aprobării Guvernului. **După aprobarea tezelor de către Guvern, comisia de elaborare va proceda la redactarea textului viitorului act normativ**”.

Proiectul de act normativ întocmit în condițiile prevăzute la art.25 și 26, însoțit de un raport, va fi înaintat Parlamentului sau, după caz, Guvernului, pentru declanșarea procedurii legislative.

Este evident că, în cazul actualului proiect, nu s-a procedat conform celor arătate mai sus.

4. După cum rezultă din Expunerea de motive, dar și din spiritul soluțiilor formulate și sistematizarea materiei, este promovată **concepția monistă** de reglementare a raporturilor de drept privat într-un singur act normativ, Codul civil, înscriindu-se astfel în tendința modernă din familia romano-germanică de sisteme juridice, inaugurată de legislația elvețiană la 1908 și 1912, consacrată apoi de legiuitorul italian în 1942 și de cel olandez în anii `70.

Aceeași concepție monistă, dar într-un context specific impus de structura de stat federal a Canadei, este consacrată și de noul Cod civil al provinciei Québec, adoptat la 18 decembrie 1991. Din lectura prezentului proiect, se observă o puternică influență a reglementării canadiene asupra concepției și soluțiilor avansate de acesta. Se impune însă observația potrivit căreia Codul civil al provinciei Québec nu poate, el singur, să constituie modelul de urmat, chiar într-o concepție monistă, de legiuitorul unui stat unitar, precum România. Într-adevăr, acest cod se articulează cu o seamă de **legi federale canadiene**, situație care nu poate fi întâlnită în România. Astfel, legile asupra căsătoriei, divorțului, băncilor, societăților comerciale pe acțiuni, etc., sunt legi federale. De aceea, apreciem că membrii Comisiei de elaborare ar fi trebuit să se inspire mai degrabă, cel puțin în privința domeniului tematic, după codul civil italian, olandez, german și după legislația elvețiană, reglementări **naționale**, iar nu provinciale. Urmare a neluării în considerare a unor legislații moniste europene, descinzând din aceeași tradiție juridică romano-germanică, proiectul supus avizării nu încorporează, de pildă, reglementări privind societățile comerciale, astfel cum întâlnim în codurile elvețian, italian sau olandez, deși numeroase contracte specifice activităților întreprinderilor, precum contractele de furnizare, antrepriză, transport, sunt reglementate în Cartea a V-a - Obligații, iar altele, precum contractul de franciză, sau leasing, au rămas reglementate în legi speciale, fără a fi încorporate în Codul civil.

Sugerăm o revedere a tablei de materii și o regândire a **domeniului de reglementare**, astfel încât prezentul proiect să poată funcționa ca *ius commune* pentru dreptul privat român.

5. Opțiunea formulată *certis verbis* în expunerea de motive pentru consacrarea concepției moniste de reglementare a raporturilor de drept privat, adică pentru un Cod civil care să facă oficiul a ceea ce realizează în sistemul dualist codul civil și codul de comerț, respectiv să constituie dreptul comun pentru raporturile de drept privat în sistemul legislativ român, constituie o reconsiderare notabilă a viziunii și perspectivei proiectului de cod civil, manifestată și consacrată abia după adoptarea acestuia pentru a doua oară în Senatul României în septembrie 2005. Această schimbare de viziune este motivul pentru care Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, a decis retrimiteră proiectului la elaborator (Ministerul Justiției) în vederea efectuării amendamentelor necesare pentru această re poziționare și modificare de statut a proiectului în sistemul legislației române, având drept rezultat forma refăcută a proiectului de Cod civil ca lege cadru și drept comun al raporturilor de drept privat în legislația română, prezentată acum pentru avizare. În forma și conținutul dobândite urmare a amendamentelor aduse de Ministerul Justiției după această schimbare de perspectivă, proiectul de Cod civil avansat ca *ius commune* pentru raporturile de drept privat în România evidențiază însă o serie de carențe care, din nefericire, îl fac inapt pentru a satisface plenar o asemenea funcție. Astfel, o judecată de valoare asupra aptitudinii de realizare a unei asemenea misiuni de *ius commune* de drept privat a proiectului supus avizării este din capul locului blocată prin faptul că însuși acesta, în Expunerea de motive, ca și în textul final, respectiv art.2672 face referire la legea pentru punerea în aplicare a acestuia, al cărui conținut nu este încă exact și complet stabilit. Într-adevăr, o asemenea lege de punere în aplicare va avea inevitabil un obiect de reglementare complex și amplu, numeroase probleme lăsate fără răspuns de proiectul codului așteptând răspuns prin această lege fără ca ele să fie enunțate nominal în trimiterea care se face la aceasta.

Consacrând soluția monistă de reglementare a raporturilor de drept privat, prezentul proiect de cod civil se îndatorează cu un portofoliu de răspunsuri la numeroase probleme de sistematică legislativă, pe de o parte, și printr-o serie de instituții juridice de drept privat, pe de alta, asupra cărora soluțiile reținute, atunci când nu sunt ambigue rămân oricum parțiale. Altfel, după cum se precizează în Expunerea de motive, legea de punere în aplicare este cea care va rezolva problema

raporturilor între dispozițiile proiectului supus avizării și o seamă de legi civile și comerciale reglementând numeroase raporturi de drept privat.

Ca urmare, corpul de norme alcătuind proiectul declină soluționarea a numeroase probleme legislației precedente proiectului și care rămâne să fie coexistentă cu acesta, astfel încât respectivele acte normative - reglementând de la societăți comerciale și insolvență, numeroase raporturi și instituții juridice până la creditul imobiliar, piața de capital, o seamă de contracte moderne precum leasing, franchizing și multe altele - să rămână legi complementare viitorului cod civil, adică un ansamblu de reglementări care, împreună cu acesta, să constituie dreptul comun al raporturilor de drept privat în legislația română într-un asemenea context, care va fi detaliat de legea de punere în aplicare.

Se cuvine ca în proiectul codului civil să fie statornicite raporturile între acesta și respectivele reglementări, care nu constituie legislația specială derogatorie de la codul civil și să fie precizată totodată distincția între aceste legi complementare sau **integrative** și legile **speciale** privind anumite raporturi de drept privat care sunt derogatorii de la Codul civil, fie ele anterioare sau ulterioare acestuia, potrivit regulii consacrate *semper legi generali per specialem derogatur*.

Din păcate, o asemenea dispoziție nu există în proiectul codului civil, iar recuperarea ei prin consacrarea în legea de punere în aplicare rămâne o soluție de avarii, preferabil să fie evitată. Aceasta este situația, de pildă, a regulilor privind societățile comerciale (Legea nr.31/1990), insolvența (Legea nr.85/2006), precum și a numeroase reglementări privind diverse contracte comerciale în calificarea derivând din reglementarea *de lege lata* dualistă a raporturilor de drept privat (leasing, franciză, credit imobiliar etc.).

Firese era ca prin însuși proiectul de cod civil să fie decisă soluția privind toate reglementările preexistente având ca obiect raporturile comerciale, începând cu Legea societăților comerciale și cea a insolvenței, până la cea a pieței de capital și cea privind instituțiile de credit. Este de la sine înțeles că un cod civil în concepția monistă nu poate epuiza orizontul raporturilor de drept privat mai cu seamă în domeniul raporturilor de afaceri predispus și, totodată, incitând permanent la expansiune și inovație, dar nu există nicidecum rațiune care să îl dispenseze de a prevedea un minimum de reguli stabilind raporturi între acestea și reglementările existente sau viitoare impuse de evoluția vieții afacerilor.

Asemenea reguli care deocamdată se ilustrează prin absență nu este cazul să fie satisfăcute prin recuperarea lor în legea de punere în aplicare a Codului civil, locul lor necesar rămânând însuși Codul civil.

Legea de punere în aplicare, cel puțin așa cum o demonstrează experiența legislativă italiană care a instituționalizat această practică cu ocazia reformei legislative din 1942, (Dispozizioni di attuazioni) va cuprinde o seamă de dispoziții tehnice aferente fiecărei diviziuni a proiectului, iar în ultima diviziune (Dispoziții tranzitorii și finale) va putea include soluții privind raporturile între Codul civil și legile complementare și speciale, precum și norme de drept tranzitoriu (intertemporale), fiind cu totul impropriu să-și asume sarcina rezolvării problemei lăsate fără răspuns de proiectul codului civil.

6. Se zice încă din dreptul roman că *omnis definitio in iure civile periculosa est*, dar asta nu însemnează câtuși de puțin abținerea de la definirea unor concepte fundamentale pentru articularea eșafodajului unei construcții de nivel și amplasarea unui pilon unic al dreptului privat cum se vrea a fi un cod civil într-o concepție monistă. Astfel, chiar fără a fi optat expres pentru concepția monistă prin renunțarea la concepția dualistă, anteproiectul francez de C.civ. stăruie asupra definirii unor concepte fundamentale precum „obligații”, „act juridic”, „fapt juridic”, „act unilateral”, „contract”, „proprietate”, „posesie” și multe altele, dar acestea lipsesc aproape integral din prezentul proiect, deși în expunerea de motive se declară textual că el se inspiră din C. civ. francez, quebecois, italian, german, brazilian etc., cele mai multe dintre ele consacrand definiții acestor concepte; nu se vede rațiunea evitării sistematice a definirii conceptelor fundamentale în proiectul supus avizării deși acesta zăbovește uneori asupra definirii unor specii în detrimentul genului („proprietate privată”, „superficie”). Se impune, prin urmare, includerea în proiect a definițiilor cvasiunanim acceptate pentru conceptele juridice fundamentale cu care operează dreptul privat, cel puțin pentru motivul că acestea comandă sistematica și logica reglementării raporturilor juridice aferente. De altfel, reamintim că bună parte dintre acestea fuseseră încorporate în proiectul adoptat de Senat în 2004, dar au fost eliminate cu ocazia refacerii proiectului prin amendarea lui de către comisia constituită la Ministerul Justiției.

7. Privitor la sistematica proiectului, titlul preliminar („Despre legea civilă”) este binevenit și transpune logica legiuitorului italian, dar observăm că s-ar fi convenit ca el să încorporeze mult mai multe principii de drept civil, așa cum se arată de altfel în observațiile de text privind acest titlu.

Cartea I, consacrand subiectele de drept privat (Persoanele), se arată foarte parcimonioasă privitor la persoana fizică, ignorând *imperatoria brevitatis* clasificări mai mult decât elocvente în domeniu, precum și elementare și necesare precizări referitoare la reprezentarea

acesteia (mai cu seamă aspecte privind reprezentarea organică sau integrativă) - deja un bun câștigat în doctrina și legislația modernă a domeniului.

Aceeași observație în sensul încremenirii în analogia tradițională cu persoana juridică se cuvine menționată și cu privire la capacitatea civilă a persoanei juridice, distribuită potrivit dihotomiei neolatine profesată pentru persoana fizică (capacitatea de folosință – capacitatea de exercițiu), total inadecvată pentru persoana juridică, care nu este o entitate psiho-fizică susceptibilă de liber arbitru (discernământ).

8. Privitor la Cartea a III-a („Despre bunuri”) rămâne încă fără o explicație suficientă discriminarea, în structura proprietății, între proprietatea privată și cea publică, cea dintâi cunoscând dezmembrămintele tradițional consacrate, pe când cea de-a doua avansând cu funcția de dezmembrăminte „drepturile reale corespunzătoare proprietății publice” respectiv triada – drept de administrație – drept de concesiune – drept de folosință cu titlu gratuit (expresie improprie pentru că e vorba de folosință gratuită, cu titlu gratuit fiind actul juridic, iar nu dreptul constituit prin acesta). Dreptul de concesiune este o invenție a proiectului, concesiunea fiind un contract având de obiect bunuri sau servicii proprietate publică, prin care concedentul (proprietar) constituie concesionarului drepturi asupra bunului concedat care se înscrie în sfera dezmembrămintelor dreptului de proprietate. Aceeași observație se impune în privința dreptului de folosință, fie el cu sau fără titlu gratuit. Este nevoie de o reflecție mai nuanțată înainte de a avansa noi dezmembrăminte ale dreptului de proprietate când e vorba de proprietatea publică, chiar dacă sintagmele propuse sunt seducătoare, ele nefiind realmente decât forme contractuale sau de dispoziție unilaterală prin care se constituie sau se atribuie dezmembrăminte tradiționale ale dreptului de proprietate. A le reține ca atare, adăugându-le la lista dezmembrămintelor proprietății, constituie o supralicitare pentru configurarea regimului acesteia care, în pofida oricăror eforturi, nu poate aduce nimic nou față de regimul bine știut al dezmembrămintelor tradiționale ale proprietății.

9. Cartea a V-a, consacrată obligațiilor, cuprinde în Titlul IX, „Diferite contracte speciale”, respectiv în număr de douăzeci, trebuind să observăm că această listă nu este în nici un caz exhaustivă, fără însă ca elementele sale să fie toate cu adevărat contracte speciale, adică foarte individualizate față de contractele generale, aceasta pornind cu primul membru al listei, respectiv vânzarea, până la contractul de intermediere, amândouă fiind prin ipoteză cele mai generale chiar arhetipuri pentru domeniul ce subîntind. Astfel, dacă contractul de schimb și cel de

furnizare, de report pot fi încadrate în rândul contractelor speciale, este cel puțin bizar să fie dissociate de contractul de locațiune (Capitolul V al Titlului IX), contractul de antrepriză (Capitolul VI al aceluiași titlu) și tot așa, fără o explicație suficientă, încorporarea în contractul de societate (Capitolul VII Titlul IX) a societății simple și asocierii în participație. Tot astfel, dacă contractul de mandat poate fi considerat un gen care subîntinde specii de mandat cu reprezentare și mandat fără reprezentare, se lasă încă așteptată explicația pentru așezarea în afara sferei mandatului a contractului de agenție și a celui de intermediere, de notorietate fiind că aceste mecanisme subîntind fiecare o constelație de contracte având ca suport, de o manieră sau alta, tot mecanismul reprezentării sau al intermedierei degajate din mandat.

Tot în registrul tematic al Cărții a V-a sunt incluse și două titluri referitoare la garanții, respectiv Titlul X „Garanții personale” și Titlul XI „Garanții reale”, în rândul celor din urmă ilustrându-se ipoteca ce-și adaugă acum la cea tradițională (imobiliară) și pe cea mobilă, preluată din Codul civil al provinciei canadiene Quebec. Rămâne de văzut dacă această încorporare în legislația noastră exprimă vreun folos real câtă vreme riscul unei duble întrebuințări cu garanția clasică în domeniu (gajul) este mai mult decât evident. Consacrarea ipotecii imobiliare în Codul civil quebécois își află rațiunea în faptul că acesta nu reglementează gajul, dar pentru dreptul românesc este de așteptat justificarea consacrării a două tipuri juridice de garanție mobilă însuși proiectul afectând dispoziții de rigoare pentru gaj.

10. Menționăm că proiectul analizat nu respectă prevederile art.36 alin.(2) din Legea nr.24/2000, potrivit cărora **verbele se utilizează la timpul prezent, forma afirmativă**, pentru a se accentua caracterul imperativ al dispozițiilor.

II. Observații cu privire la textul proiectului.

A. Titlul preliminar

1. La **art.2**, pentru ca denumirea marginală să exprime succint obiectul articolului, recomandăm reformularea, astfel:

„Poziția în dreptul privat”.

2. La **art.3 alin.(1)**, pentru claritatea exprimării, se impune înlocuirea prepoziției „dintre” prin „între”.

La **alin.(3)**, semnalăm că norma este eliptică, deoarece vizează doar înstrăinarea de bunuri sau prestarea de servicii. Atât bunurile, cât și serviciile fac parte din sfera noțiunii de **mărfuri**, dar asta nu înseamnă că exploatarea unei întreprinderi nu poate consta și în **realizarea de lucrări**. Propunem completarea corespunzătoare a normei.

3. La **art.5**, pentru unitate terminologică cu proiectul Codului de procedură civilă, recomandăm înlocuirea sintagmei „în mod prioritar” prin „cu prioritate”.

4. La **art.9**, semnalăm că **interpretarea oficială** reprezintă acea interpretare care este făcută de o autoritate publică, în exercitarea atribuțiilor ce-i revin, conform legii. Potrivit Legii nr.24/2000, intervențiile legislative pentru clarificarea sensului unor norme legale se realizează printr-un act normativ interpretativ de același nivel cu actul vizat, prin dispoziții interpretative cuprinse într-un nou act normativ sau prin modificarea dispoziției al cărei sens trebuie clarificat. Interpretarea legală poate confirma sau, după caz, infirma ori modifica interpretările judiciare, arbitrale sau administrative, adoptate până la acea dată, cu respectarea drepturilor câștigate. Dacă interpretarea provine de la aceeași autoritate publică ce a adoptat actul normativ interpretat oficial, interpretarea oficială se numește **autentică**. Interpretarea oficială autentică are **caracter general, obligatoriu**, la fel ca actul normativ interpretat.

Observăm că interpretarea autentică oficială nu face parte din procesul de aplicare a legii, deși nu este complet desprinsă de acest proces. Ea constituie o premisă a bunei aplicări a normei juridice, prin faptul că dă explicația corectă a înțelesului, scopului unui act normativ adoptat anterior.

Interpretarea dată de instanțele judecătorești, numită și **interpretare judiciară**, este de asemenea oficială. Obligatorietatea în acest caz se aplică numai în speță, pentru cauza supusă judecării și pentru participanții la această cauză. Dar asta nu înseamnă că doar instanțele judecătorești pot interpreta legea în activitatea ce o desfășoară. O astfel de abilitare o au și diverse autorități administrative autonome, precum Comisia Națională a Valorilor Mobiliare, Banca Națională a României sau Consiliul Concurenței.

Ca urmare, este necesară dezvoltarea corespunzătoare a normei.

5. La **art.10 alin.(1)**, menționăm că se poate recurge la *analogia iuris* doar când nu este posibilă *analogia legis*. Ca urmare, formularea din norma propusă, potrivit căreia se aplică alternativ uzanțele, respectiv principiile dreptului, este incorectă.

Pentru claritatea normei, se impune reformularea textului în partea de final, astfel:

„... asemănătoare, **iar când nu există asemenea dispoziții**, principiile generale ale dreptului”.

6. La **art.12 alin.(1)**, pentru rigoarea exprimării, întrucât dispoziția dispune *in rem*, nu *in personam*, propunem reformularea normei, astfel:

„(1) Oricine poate dispune liber de bunurile sale, dacă **legea nu prevede expres interdicții, restricții ori limitări în privința unor bunuri**”.

Totodată, pentru exprimarea sintetică a obiectului articolului, este necesară reformularea **denumirii marginale**, astfel:

„Libera dispoziție a persoanei asupra bunurilor sale”.

Referitor la **alin.(2)**, apreciem că norma trebuie să fie eliminată, deoarece, pe de o parte, este incorect formulată iar, pe de altă parte, conține o ipoteză greșită. Astfel, inițiatorul vizează transpunerea principiului *nemo liberalis, nisi liberatus*, sau în formă extinsă: *bono non intelleguntur nisi deductae rem alienis*, dar fără a face distincție între **insolvabilitate** și **insolvență**. Semnalăm că insolvabilitatea este o **stare de fapt**, în timp ce insolvența este o **stare de drept**, stabilită prin încheierea de deschidere a procedurii (Legea nr.85/2006 privind procedura insolvenței).

7. La **art.13 alin.(2)**, pentru claritatea exprimării, recomandăm reformularea, astfel:

„(2) Buna-credință se prezumă, sub rezerva probei contrare”.

Semnalăm prezumțiile, fie ele absolute, *iuris et de iure*, sau relative, *iuris tantum*, nu stau sub semnul temporalității. Prezumția de bună credință, de drept natural, este relativă, adică poate fi răsturnată prin proba contrară, nefiind limitată în timp prin relativitatea sa.

8. La **art.15 alin.(2)**, pentru acord gramatical corect, trebuie înlocuită sintagma „deși nu o urmărește” prin „deși nu **îl** urmărește”.

9. La **art.16 alin.(1)**, apreciem ca foarte utilă consacrară principiului *nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habere*. Totuși, pentru rigoarea exprimării, trebuie înlocuit predicatul „poate conferi” prin „poate **transmite**”.

La **alin.(2)**, recomandăm eliminarea sintagmei „Cu toate acestea” din partea de debut a textului, ca inutilă.

10. La **art.17**, pentru rigoarea exprimării, trebuie reformulată denumirea marginală, astfel:

„Obiectul și instrumentul publicității”.

11. La **art.19 alin.(1)**, pentru unitate terminologică cu art.17 alin.(1) și art. 22 alin.(1), recomandăm reformularea normei în partea de debut, astfel:

„(1) Publicitatea asigură opozabilitatea dreptului, actului sau faptului **precum și a oricărui alt raport juridic** supus publicității ...”.

Pentru aceleași considerente, **alin.(2)** trebuie reformulat în partea de debut, astfel:

„(2) Între părți sau succesorii lor, universali ori cu titlu universal, după caz, actele sau faptele juridice, **precum și orice alte raporturi juridice**, produc depline efecte ...”.

Semnalăm că este unanim afirmat și admis că drepturile și obligațiile sunt **efecte** juridice (creare, modificare, transmitere ori stingere de drepturi și obligații), așa încât este impropriu a spune că drepturile **produc** efecte.

12. Având în vedere că **art.19** și **art.20** vizează aceeași ipoteză juridică, și anume **efectele publicității**, propunem comasarea acestora într-un singur articol.

13. La **art.21 alin.(2)**, recomandăm eliminarea celei de-a doua conjuncții „că”, deoarece este inutilă.

14. La **art.24**, apreciem că ipoteza plății **taxelor** legale pentru extrasele sau copiile certificate este eronată, de vreme ce taxele sunt o formă de fiscalitate. Corect ar fi fost să fie plătite **tarifele** legale. Propunem convenita rectificare a normei.

15. Semnalăm că unele principii omise, precum: *nemo facile iure suo renuntiare praesumitur* sau *nemo auditur propriam turpitudinem allegans* ar necesita a fi consacrate în Titlul preliminar, fiind oricum principii mult mai importante decât *nemo liberalis nisi liberatus*.

B. Cartea I Persoanele

I. Observații referitoare la Cartea I - Despre persoane

1. Dispozițiile **Cărtii I** reglementează materia persoanei fizice și a persoanei juridice, reintroducând în proiectul de cod civil prevederi din legi speciale existente, în prezent, în domeniu. S-a încercat, de asemenea, armonizarea soluțiilor preconizate cu cele cuprinse în alte părți ale proiectului, precum și în alte reglementări interne și internaționale referitoare la instituția persoanei fizice și a celei juridice, urmărindu-se crearea unui cadru legislativ unitar care să constituie dreptul comun în materie, cu respectarea particularităților juridice și a normelor speciale aplicabile fiecărei categorii de persoane.

2. La **art.28 alin.(2)**, pentru o exprimare adecvată stilului normativ, propunem înlocuirea expresiei „în afară de cazurile” prin locuțiunea „**cu excepția cazurilor**”.

3. După **art.33**, se impune precizarea sensului expresiei „**masă patrimonială**”, dat fiind că aceasta se regăsește în cadrul unui număr mare de dispoziții propuse, iar expresia „**patrimoniu de afectațiune**” cu înțeles asemănător și pentru a cărei definire este folosită, nu apare în cuprinsul proiectului, decât în cadrul art.32. Astfel, pentru a exprima aceeași idee, se apelează la expresii precum: „masei patrimoniale

afectate” - art.33 alin.(1), „masă patrimonială” - art.723, art.758, art.788, „afecțatiunea masei patrimoniale” - art.815.

De altfel, identitatea semantică se dezvăluie abia în finalul proiectului, la art.2622, având ca denumire marginală „**Legea aplicabilă patrimoniului de afecțatiune**”, iar ca text:

„Art.2622. - Legea aplicabilă unei *mase patrimoniale afectate unei destinații speciale*, profesionale sau de altă natură, este legea statului cu care această *masă patrimonială* are cele mai strânse legături”.

Din această dispoziție, putem trage concluzia că expresia *patrimoniu de afecțatiune* este sinonimă, în proiect, cu expresia *masă patrimonială afectată unei destinații speciale*.

Cerința asigurării unității terminologice în cuprinsul unui act normativ, în scopul evitării interpretărilor variate, impune reanalizarea textelor referitoare la *masa patrimonială*.

Totodată, această reanalizare este justificată de chiar înțelesul expresiei nou-introduse, „masă patrimonială”, care ar constitui o fracțiune dintr-un patrimoniu, văzut ca universalitate de drepturi și obligații. Pornind de la sensul noțiunii de *patrimoniu de afecțatiune*, care presupune existența unor bunuri ce pot servi anumitor finalități și care se diferențiază ca regim juridic de noțiunea de patrimoniu, în general, recomandăm a se reflecta dacă nu ar fi fost preferabil a se utiliza, în contextul dat, expresia „masă de bunuri”.

4. La **art.36**, considerăm că dispoziția privind recunoașterea drepturilor copilului „de la concepțiune, însă numai dacă el se naște **viabil**” necesită a fi **atent** reanalizată. **Viabilitatea**, din punct de vedere medical, la care se raportează dobândirea capacității de folosință, constituie un aspect controversat al societății contemporane, mai ales în ceea ce privește drepturile personale nepatrimoniale, precum cele cuprinse în CAPITOLUL II **Respectul ființei umane și al drepturilor ei inerente**.

Se pune întrebarea: cine este îndreptățit să constate că un copil se naște viabil, în condițiile în care progresele medicinei, de la zi la zi, sunt incontestabile?

Dacă referitor la recunoașterea drepturilor patrimoniale ale copilului și, eventual, ale moștenitorilor săi, raportarea la viabilitate ar putea primi o oarecare justificare, nu același lucru îl putem afirma despre recunoașterea unor drepturi, precum drepturile la **viață**, la **sănătate** și la **integritate** ale persoanei fizice sau despre obligația de acordare a respectului cuvenit persoanei decedate cu privire la memoria, dar și la corpul acesteia. Spre exemplificare, un copil născut viu, dar

neviabil, nu mai are dreptul la viață, numai pentru că este presupus a fi neviabil?

Este evident că opțiunea pentru o asemenea reglementare necesită o amplă detaliere, pornind chiar de la noțiunea de *viabilitate*, și precizând drepturile de care, totuși, se pot bucura, copiii cărora la naștere „li se acordă” șanse mici de viață.

5. La **art.64 alin.(2)**, se impune mai multă precizie în redactare, eventual printr-o normă de trimitere, expresia „necesitate terapeutică” fiind eliptică și neputând fi acceptată decât dacă această necesitate vizează chiar persoana în cauză.

6. La **art.72**, dispoziția este discutabilă. Din coroborarea celor două alineate reiese că, dacă minorul sau persoana lipsită de discernământ nu refuză efectuarea asupra sa a **intervențiilor în scop de cercetare științifică**, ceea ce este firesc dat fiind gradul său de dezvoltare psihică, alte persoane (reprezentantul sau ocrotitorul legal mandatarul ori curatorul) pot transforma persoana pe care o au în ocrotire sau pe care o reprezintă, în material de cercetare științifică. Se impune reformularea textului, cu atât mai mult cu cât, la nivelul Uniunii Europene, s-a format un curent puternic în sensul interzicerii testelor pe **animale**.

7. Textele **art.97 și art.98** referitoare la definirea domiciliului și a reședinței, trebuie reformulate, fiind lipsite de logică și neutilizând o terminologie unitară. Astfel, determinarea domiciliului se face prin raportare la „principala așezare”, în timp ce determinarea reședinței se realizează prin relaționare cu „locuința obișnuită”. Pe de altă parte **domiciliul** este mai apropiat ca sens de „locuința obișnuită”, în timp ce reședința nu este decât o locuință temporară, folosită cu titlu excepțional.

8. Textele **art.100** referitor la prezumția de domiciliu și al **art.106** referitor la domiciliul profesional, necesită a fi revăzute, actualele redactări, fiind prea puțin inteligibile.

9. La **art.107**, propunem ca denumirea marginală să fie „Domiciliul ales”.

10. La **art.121**, semnalăm că ultimul alineat, referitor la organele administrației publice locale, instituțiile de ocrotire, precum și orice altă persoană, nu este marcat ca fiind **lit.d**).

11. La **art.141**, menționăm că art.139 la care se face trimitere nu conține referiri la un nou consiliu. Este de presupus că a fost avut în vedere art.140, motiv pentru care este necesară revederea normei de trimitere.

12. La **art.143 alin.(2)**, contextul impune înlocuirea expresiei „de educarea” prin cuvântul „educarea”.

13. La **art.153 alin.(3)**, întrucât textul stabilește că respectivele acte sunt lovite de nulitate **relativă**, este necesară folosirea unei terminologii corespunzătoare acestui fel de nulitate, și anume „acțiunea în **anulabilitate**”, în loc de „acțiunea în anulare”. Totodată, semnalăm că această acțiune nu poate fi exercitată de tutore, așa cum se prevede, căci tocmai el este cel care a încheiat actele lovite de nulitate. De aceea, textul trebuie revăzut.

Menționăm, însă, că acesta poate exercita acțiunea respectivă în situația vizată de **art.155 alin.(4)**, care face trimitere la dispozițiile art.153 alin.(3).

14. La **art.196**, observăm că **elementele constitutive** articulează o entitate, pe când **condițiile** trebuie satisfăcute de către o entitate. Prin urmare, potrivit conținutului normei, propunem eliminarea cuvântului condiții din textul marginaliei acestui articol.

15. La **art.200 alin.(2)**, semnalăm că potrivit prevederilor Legii nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare, o „derogare” în chiar textul instituind regula constituie o **excepție**. Pentru acest motiv, este necesară reformularea normei, după cum urmează:

„(2) Prin **excepție** de la **dispozițiile** alin. (1), în cazurile **expres** prevăzute ...”.

16. La **art.203 alin.(1) lit.a)**, observăm că, potrivit legislației în vigoare, sintagma „agenților economici” trebuie înlocuită prin „**întreprinderilor**”.

17. La **art.206 alin.(1)**, se impune inserarea cuvântului „**an**” după sintagma „termen de un”.

18. La **art.207 alin.(1)**, sintagma „persoana juridică încetează fără efect retroactiv” frizează pleonasmul, fapt pentru care se impune eliminarea din text a expresiei „fără efect retroactiv”.

La **alin.(4)**, pentru o exprimare adecvată stilului normativ, este necesară înlocuirea sintagmei „arătate la” cu expresia „**prevăzute la**”. Observația este valabilă și pentru art.214 alin.(3), art.230 alin.(2), art.2470, art.2471, art.2477, art.2511, art.2630 alin.(2) și art.2656 alin.(2) *et passim*.

19. La **art.208 alin.(2)**, observăm că dacă momentul încheierii actului precede hotărârea judecătorească definitivă, norma este superfluă, câtă vreme nulitatea operează numai *ex nunc*. Propunem, deci, revederea textului.

20. La **art.215 alin.(2)**, observăm că persoana juridică fără scop lucrativ (patrimonial) se caracterizează nu atât prin **obiect de activitate**,

cât prin **scop**, acesta legitimând un act sau altul, obiectul de activitate fiind relevant pentru realizarea scopului. Prin urmare, propunem înlocuirea sintagmei „obiectului de activitate” cu „**scopului**”.

21. La **art.218 alin.(2)**, semnalăm că „în numele” și „pe seama” sunt sinonime, conform art.1532 C.civ. și art.394 C. com., așa cum sunt sinonime și „pe socoteala” și „în/pe contul”. Pentru acest motiv, se impune înlocuirea în textul normei a sintagmei „pe seama” cu expresia „**în contul**”.

La **alin.(3)**, pentru acuratețea limbajului juridic, sugerăm înlocuirea sintagmei „prin asemănare” cu expresia „**prin analogie**”. Observația este valabilă și pentru art.274.

22. La **art.221 alin.(1)**, pentru rigoarea exprimării, sugerăm înlocuirea cuvântului „cei” cu sintagma „**membrii acestora**”.

Din aceleași motive, la **alin.(2)**, expresia „le cunoșteau” va fi înlocuită cu „**le-au cunoscut**”, adecvată în context.

23. Pentru aceleași considerente, la **art.222 alin.(1)**, recomandăm înlocuirea sintagmei „cei care fac parte din organele” cu expresia „**membrii organelor**”. Reiterăm observația pentru art.223 alin.(1).

La **alin.(2)** al **art.222**, pentru o exprimare adecvată stilului normativ, se impune eliminarea din text a sintagmei „de asemenea”. Reținem observația și pentru art.234 alin.(1), art.264 alin.(2), art.265 alin.(3), art.271 alin.(2), art.2297 alin.(3), art.2315 alin.(1), art.2401 alin.(2), art.2411, art.2483 alin.(2), art.2484 alin.(2), art.2510 alin.(2), art.2522 alin.(1), art.2530 alin.(2), art.2542 alin.(3), art.2557 alin.(3), art.2588 alin.(2) și art.2611 alin.(3).

Totodată, pentru o exprimare adecvată stilului normativ, recomandăm înlocuirea sintagmei „cu cinste și loialitate” prin expresia „**cu onestitate și loialitate**”, cinstea fiind o calitate, stare, atitudine prea subiectivă pentru a putea fi apreciată juridic.

24. La **art.225 alin.(1)**, observăm că textul creează confuzii între actele administratorilor și actele adunării generale a membrilor, acestea având regimuri diferite în privința felului în care pot fi atacate. Se impune revederea textului, în sensul diferențierii celor două situații, care oricum reclamă (și cunosc, de altfel, *de lege lata*) soluții specifice.

25. La **art.223 alin.(2)**, pentru o corectă exprimare a ipotezei juridice, este necesară înlocuirea cuvântului „profitul” cu „**interesul**”, sensul noțiunii de profit fiind întotdeauna aceea de diferență între venituri și cheltuieli.

26. La **art.227 alin.(3)**, pentru un plus de coerență, recomandăm inserarea cuvântului „**ca**” după cuvântul „considerate”.

27. La **art.231**, pentru îmbunătățirea exprimării, propunem înlocuirea sintagmei „sunt răspunzătoare de faptele ...” cu expresia „**răspund pentru faptele ...**”.

28. La **art.232**, pentru corectitudinea normei, sugerăm înlocuirea sintagmei „pentru obligațiile” cu expresia „**pentru neexecutarea obligațiilor**”.

29. La **art.233 alin.(1)**, pentru acuratețea limbajului juridic, sugerăm reformularea textului astfel:

„**Art.233. - (1) În raporturile civile în care se prezintă** nemijlocit, în nume propriu, ca **titular** de drepturi și obligații, statul participă prin Ministerul Finanțelor Publice ...”.

30. La **art.234 alin.(1)**, pentru o exprimare adecvată stilului normativ, propunem reformularea textului, astfel:

„**Art.234. - (1) ... instituțiilor publice, care sunt persoane juridice și nici una dintre aceste persoane ...**”.

31. La **art.236 alin.(2)**, pentru rigoare juridică, recomandăm înlocuirea cuvântului „registru” prin sintagma „**registru public**”.

32. Pentru aceleași considerente, propunem reformularea normei de la **art.239 alin.(1)**, după cum urmează:

„**Art.239. - (1) În raporturile cu terții, dovada denumirii și a sediului persoanei juridice se face cu mențiunile înscrise în registrele de publicitate sau de evidență prevăzute ...**”.

33. La **art.242**, pentru o exprimare juridic corectă, sugerăm reformularea părții finale a textului, astfel:

„**Art.242. - Reorganizarea persoanei juridice este operațiunea juridică în care pot fi implicate** una sau mai multe persoane juridice și care **are ca efecte înființarea, modificarea ori încetarea acestora**”.

34. La **art.245 alin.(1) și alin.(2)**, observăm că drepturile și obligațiile persoanei juridice absorbite se transferă în patrimoniul persoanei juridice absorbante. Prin urmare, pentru rigoare juridică, propunem înlocuirea, sintagmei „trec asupra” cu expresia „**sunt transferate**”. Observația este valabilă în mod corespunzător și pentru **art.251 alin.(2) și art.260 alin.(2)**.

De asemenea, la **alin.(2)**, pentru acuratețea juridică a normei, sugerăm reformularea părții finale a textului, astfel:

„(2) ... obligațiile acestora **sunt transferate** persoanei juridice **nou rezultate din contopire**”.

35. La **art.246 alin.(2)**, pentru o exprimare juridic corectă, este necesară înlocuirea expresiei „care există sau care iau, astfel, ființă” cu sintagma „**preexistente sau care se înființează prin divizare**”.

La **alin.(3)**, observăm că expresia „care-și menține ființa” este prea livrescă și mai puțin juridică, motiv pentru care propunem reformularea normei, astfel:

„(3) ... unei persoane juridice care **continuă să existe** și în transmiterea acestei părți către una sau mai multe persoane juridice care preexistă sau care se înființează în acest **mod**”.

Observația este valabilă în mod corespunzător și pentru art.247 alin.(1)-(3), art.251 și art.262 alin.(2).

36. Din aceleași motive, la **art.247 alin.(1)**, sugerăm înlocuirea expresiei ”care a încetat de a avea ființă” cu sintagma „**care și-a încetat activitatea**”.

La **alin.(2)**, pentru o corectă exprimare a ipotezei juridice, propunem reformularea acestuia, astfel:

„(2) În cazul divizării parțiale, când o parte din patrimoniul persoanei juridice divizate este transmisă unei singure persoane juridice **preexistente** sau care **se înființează în acest mod, reducerea patrimoniului persoanei juridice divizate este proporțională cu fracțiunea transmisă**”.

Pentru aceleași considerente, este necesară reformularea normei de la **alin.(3)**, astfel:

„(3) ... mai multor persoane juridice **preexistente** sau care **se înființează în acest mod** ... persoanele juridice dobânditoare se face potrivit dispozițiilor alin.(2), iar între persoanele juridice dobânditoare, împărțirea părții desprinse se face potrivit dispozițiilor alin.(1), care se aplica prin analogie”.

37. La **art.248 alin.(2)**, pentru rigoare juridică, sugerăm înlocuirea cuvântului „împărțire” cu „**repartizare**”.

38. La **art.251**, observăm că nu poate fi vorba despre „crearea” unei alte persoane juridice, ci despre „**înființarea**” acesteia, operațiunea de „creare” nefiind consacrată legal. Propunem înlocuirea sintagmei „își încetează ființa” cu expresia „**încetează să existe**” și a cuvântului „crearea” cu „**înființarea**”.

39. La **art.252 alin.(1)**, observăm că transmiterea drepturilor și obligațiilor se realizează de la data înregistrării acestei operațiuni în registrul public. Prin urmare, pentru o exprimare juridic corectă, propunem înlocuirea sintagmei „și pe data” cu expresia „**de la data**”. Observația este valabilă în mod corespunzător pentru toate situațiile similare din cuprinsul proiectului.

La **alin.(2)**, pentru corecta realizare a acordului gramatical, se impune înlocuirea cuvântului „altor” cu „**alte**”.

40. La **art.255 lit.c)**, pentru claritate, recomandăm inserarea sintagmei „**dacă ele**” în fața expresiei „urmăresc un alt scop”.

41. La **art.259 alin.(1)**, pentru rigoarea exprimării, sugerăm reformularea textului, după cum urmează:

„**Art.259. - (1)** ... vor primi destinația **stabilită în** actul de constituire sau statut, ori destinația **stabilită în** hotărârea organului competent ...”.

La **alin. (2)**, sintagma „de instanța competentă” din fața expresiei „unei persoane juridice” va fi eliminată, întrucât se repetă.

La **alin.(3)**, pentru un spor de rigoare juridică, propunem înlocuirea sintagmei „sunt preluate de comuna, orașul sau municipiul” cu expresia „**trec în proprietatea privată a comunei, orașului sau municipiului**”.

42. La **art.260 alin.(2)**, observăm că operațiunea de transmitere a drepturilor și obligațiilor persoanei juridice desființate în patrimoniul persoanei juridice dobânditoare este o operațiune juridică, ce nu poate fi cuantificată matematic și care se realizează prin transmitere integrală, în situația existenței unei singure persoane juridice dobânditoare. Este adevărat că valoarea capitalului transmis va fi egală cu valoarea activelor din care va fi scăzută valoarea pasivelor, dar acest fapt nu determină transmiterea acestuia către persoana juridică dobânditoare doar într-o anumită proporție. Prin urmare, propunem reformularea normei, astfel:

„(2) ... drepturile și obligațiile persoanei juridice desființate **sunt transferate** persoanei juridice dobânditoare”.

43. La **art.261 alin.(2)**, semnalăm că încetarea persoanelor juridice nu este o operațiune continuă, ci are loc la o anumită dată prevăzută de lege, motiv pentru care sugerăm reformularea textului, astfel:

„(2) Celelalte persoane juridice încetează **la data** actului prin care s-a dispus încetarea sau, după caz, **la data producerii sau realizării cauzei de încetare prevăzută de lege**”.

44. La **art.262 alin.(2)**, pentru o exprimare gramatical corectă, recomandăm înlocuirea sintagmei „orice persoană” din debutul normei cu expresia „**oricare** persoană” și a cuvântului „altor” cu „**alte**”.

45. La **art.264 alin.(1)**, pentru unitate terminologică cu norma de la art.265 și următoarele, sugerăm introducerea, după sintagma „dreptul la replică” din finalul normei, a expresiei „**ce se exercită prin formularea unui răspuns**”.

46. La **art.268 alin.(1)**, norma este neclară, fapt pentru care propunem reformularea acesteia, astfel:

„**Art.268.** - (1) Răspunsul este publicat sau difuzat astfel încât să fie receptat în cea mai largă măsură de publicul care a luat cunoștință de prezentarea ce este contestată. În acest scop răspunsul se publică sau se difuzează...”

47. La **art.269 alin.(3)**, pentru o exprimare juridic corectă, sugerăm reformularea textului, astfel:

„(3) ... se consideră lezată de a recurge la proceduri administrative inițiate potrivit legii sau **actelor administrative ale organizațiilor profesionale din domeniul presei**”.

48. La **art.272 alin.(1)**, observăm că sintagma „atingeri ilicite” este nejuridică, ea referindu-se, în acest context, la **acțiuni ilicite** de natură a leza drepturile nepatrimoniale ale unei persoane fizice.

Cu privire la aceeași ipoteză juridică, semnalăm, de asemenea, că nu persoana în sine face obiectul acțiunii ilicite, ci drepturile nepatrimoniale ale acesteia.

În considerarea celor arătate, propunem reformularea normei, după cum urmează:

„**Art.272.** - (1) Dacă persoana care se consideră lezată face dovada credibilă că drepturile sale nepatrimoniale fac obiectul unei acțiuni ilicite, actuale sau iminente și că această acțiune riscă să-i cauzeze un prejudiciu **greu** de reparat ...”.

La **alin.(3)**, reiterăm observația că noțiunea de „atingere” este improprie limbajului normativ, fapt pentru care sugerăm înlocuirea ei cu cea de „**acțiune**” sau „**prejudiciu**”, în funcție de context. Prin urmare, propunem reformularea textului, astfel:

„(3) În cazul prejudiciilor aduse prin mijloacele **presei scrise sau audiovizuale periodice**, instanța judecătorească nu poate să dispună încetarea, cu titlu provizoriu, a **acțiunii prejudiciabile** decât dacă **prejudiciile cazate** reclamantului sunt grave, dacă **acțiunea** nu este în mod evident justificată și dacă măsura luată de instanță nu apare ca fiind disproporționată în raport cu **prejudiciile cauzate**”.

La **alin.(7)**, observăm că - cu toate că la art.15 culpa este definită ca o formă a vinovăției, fiind la rândul ei de 3 feluri în funcție de pericolul social creat - inițiatorul folosește noțiunea de culpă ca fiind sinonimă cu cea de vinovăție, făcând referire chiar la „culpa ușoară”, pe care însă prezentul Cod nu o definește. Observăm, de asemenea, că în întreaga doctrină juridică civilă de până acum, noțiunea de culpă a primit un înțeles diferit de culpa definită în dreptul penal, fiind asimilată celei de vinovăție. Apreciem, însă, că prevederile art.15 din prezentul proiect exclud posibilitatea acestei analogii și realizează, în privința vinovăției și a formelor ei, unitatea terminologică între cele două ramuri de drept.

Pentru aceste motive se impune revederea textului și realizarea corecțiilor de rigoare.

49. La **art.276 alin.(3)**, pentru realizarea acordului gramatical se impune înlocuirea articolului genitival „ale” cu forma „a”, corectă în context.

C. Cartea a II-a - Familia

1. La **art.289 alin.(2)**, întrucât, potrivit art.39 alin.(1), minorul dobândește, prin căsătorie, capacitate deplină de exercițiu, iar conform art.40, pentru motive temeinice, **instanța tutelară** este cea care poate recunoaște minorului care a împlinit 16 ani capacitatea deplină de exercițiu, propunem revederea condiției autorizării de către instituția publică specializată pentru protecția copilului, în sensul corelării cu acest din urmă articol.

2. La **art.304 alin.(2)**, pentru a evita o interpretare greșită a textului, în sensul condiționării calității de martor de calitatea de rudă sau afin cu unul sau altul dintre viitorii soți, propunem următoarea redactare:

„(3) Martorii pot fi și rude sau afini, indiferent de grad, cu oricare dintre viitorii soți”.

3. La **art.309 alin.(1)**, semnalăm că art.292, referitor la interzicerea căsătoriei între tutore și persoana minoră aflată sub tutela sa, nu se regăsește în cadrul enumerării dispozițiilor a căror încălcare este sancționată cu nulitatea absolută a căsătoriei. Se impune, prin urmare, inserarea acestei ipoteze în enumerarea prevăzută la acest alineat.

4. La **art.311 alin.(2)**, textul este discutabil în privința acoperirii nulității căsătoriei doar prin trecerea unui termen de doi ani de la încheierea acesteia, în lipsa traiului în comun și a consumării căsătoriei (care a fost încheiată în alt scop decât acela de a întemeia o familie). Din acest motiv, sugerăm revederea sa.

5. La **art.355 lit.d)**, este necesară eliminarea mențiunii „(fost c¹)”.

Formulăm aceeași observație și pentru **lit.e)-h)**, precum și pentru **art.547 alin.(2) și (3)**.

6. La **art.455**, semnalăm că, prin faptul că textul prevede că acțiunea poate fi pornită împotriva statului, acesta nu se corelează cu prevederile art.1148, potrivit căruia moștenirile vacante revin comunei, orașului sau, după caz, municipiului de la locul deschiderii moștenirii și intră în domeniul lor privat.

D. Cartea a III-a - Despre bunuri

1. Cartea a III-a a proiectului de Cod civil urmărește reunirea reglementărilor anterioare referitoare la bunuri și drepturi reale,

înglobând o serie din soluțiile conturate în doctrină și în jurisprudență și este structurată pe opt titluri .

Dintre normele cu caracter de noutate, amintim: reglementarea proprietății periodice și instituirea sancțiunii excluderii, aplicabilă în cazul în care unul dintre coproprietari tulbură în mod grav exercitarea proprietății periodice; stabilirea naturii juridice, de termen de decădere, a termenului de trei ani în cursul cărora proprietarul bunului mobil pierdut sau furat îl poate revendica de la terțul dobânditor de bună-credință; introducerea în dreptul civil român a instituției fiduciei - ce cunoaște o aplicare largă în sistemul de drept anglo-saxon (trust-ul) și a fost deja receptată în unele sisteme juridice naționale din Europa -, precum și reglementarea administrării bunurilor altuia, având ca model Codul civil din Québec.

2. La **art.555 alin.(1)** regăsim termenul de „**fond**”, folosit probabil cu sensul de „imobil”; pentru evitarea confuziilor în interpretare, se impune evitarea folosirii sinonimelor pentru a exprima aceeași noțiune, dat fiind că, în același text, este utilizat și termenul „imobil” , fapt ce ar putea conduce la concluzia că cei doi termeni nu au, în contextul dat, aceeași semnificație.

De altfel, remarcăm că, din considerente de unitate terminologică, în cuprinsul proiectului, la unele texte s-a operat substituirea termenilor *teren* și *fond* cu termenul *imobil* .

3. La art.566 se definesc *productele* prin recurgerea la termenul de „folos (foloase)” care, potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, are sensul de beneficiu, câștig, profit. Considerăm că acest termen este recomandat a fi utilizat și în cadrul **art.565** referitor la fructe.

4. La **art.566**, pentru o mai bună exprimare, propunem înlocuirea expresiei „prin consumarea sau diminuarea substanței” prin expresia „cu consumarea sau diminuarea substanței”.

5. La **art.567**, având în vedere că în categoria fructelor civile există și venituri - spre exemplu, dividende, chirii, chiar și anumite dobânzi - , constatăm că soluția propusă la **alin.(3)** nu acoperă toate ipotezele juridice. Astfel, venituri precum cele sus-amintite nu se percep de la zi la zi, fiind necesară revederea textului și includerea, alături de o dispoziție cu caracter de regulă, a unor prevederi ce și-ar găsi aplicare, în cazurile de excepție.

La **alin.(4)**, având în vedere că, potrivit prevederii de la art.565 alin.(4), *veniturile constituie fructe civile*, iar sensul termenului *culegere* este foarte precis, propunem înlocuirea sintagmei „culegerea fructelor, respectiv a veniturilor sau productelor” prin „perceperea fructelor sau a productelor”.

6. În cadrul **Secțiunii 1 Dispoziții generale** a **Capitolului II Accesiunea** din Titlului al II-lea *Proprietatea privată*, este necesară includerea unei definiții a *accesiunii*.

7. La **art.585**, pentru eleganța exprimării, recomandăm ca denumirea marginală să fie „Formele accesiiunii” .

8. La **art.594**, se face vorbire despre lucrări *efectuate* asupra unei imobil, iar titlul paragrafului al treilea (§.3) din Secțiunea a 3-a *Accesiunea imobiliară artificială* (Capitolului II, Titlului al II-lea) este „**Realizarea unei lucrări** autonome asupra imobilului altuia”. Exigențele de tehnică legislativă impun a se opta pentru un singur termen.

9. La **art.603**, observăm că denumirea marginală - *Noțiunea de autor al lucrării* - nu reflectă conținutul normei, fiind necesară modificarea în consecință. În plus, întrucât dispoziția propusă se dorește a fi o definiție, care trebuie să se caracterizeze prin claritate, se impune și reformularea acesteia.

10. La **art.620**, dat fiind că noțiunea de „modificare” include și sensul de „agravare” sugerăm modificarea în consecință a textului.

11. Referitor la **art.626**, pentru o exprimare în acord cu normele de tehnică legislativă, propunem ca „sintagma sub rezerva de a nu aduce atingere drepturilor” să fie înlocuită prin expresia „fără a aduce atingere drepturilor”.

12. La **art.632**, pentru o mai bună exprimare, propunem următorul text:

„Art.632. - **Un vecin nu poate face ferestre sau deschideri într-un zid comun**”.

13. La **art.635**, pentru a conferi logică exprimării, precum și pentru unitate terminologică propunem înlocuirea expresiei „să ceară trecerea pe locul vecinului” prin textul „**să i să permită trecerea pe fondul vecinului**”. În plus, în acest context, termenul „loc/locul” nu prezintă semnificație juridică; observația este valabilă pentru toate situațiile similare din cuprinsul proiectului.

14. La **art.638**, întrucât, potrivit prevederilor art.35 alin.(1) din Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în limbajul normativ, aceleași noțiuni se exprimă **numai prin aceiași termeni**, este necesară înlocuirea expresiei „servituții de trecere” prin expresia „**dreptului de trecere**”, atât în cadrul textului, cât și al denumirii marginale. Reiterăm observația pentru toate cazurile asemănătoare din cuprinsul proiectului.

15. La **art.639 alin.(3)** și la **art.641 alin.(2)** se face vorbire despre plata unei „**despăgubiri juste/juste despăgubiri**”, la art.640

alin.(1) doar despre acordarea unei „**despăgubiri, dacă este cazul**”, iar la art.642 alin.(1) despre o „despăgubire **echitabilă**”. Evident, în toate cazurile despăgubirea se va face de o manieră justă (n.n. „just”, având ca sinonim în acest context, termenul „echitabil”), dar în cadrul aceluiași act normativ, pentru a reda aceeași noțiune, trebuie să se opteze pentru un singur termen sau pentru o singură expresie.

16. La **art.646** referitor la condițiile de opozabilitate ale clauzei de inalienabilitate, recomandăm reformularea alin.(1), dat fiind că preconizata reglementare a finalului textului - „dacă este valabilă și îndeplinește condițiile de opozabilitate” - constituie un truism.

Semnalăm că textele de la art.646 alin.(1) și art.647 alin.(1) sunt identice, motiv pentru care se impune revederea acestora.

Totodată, **la alin.(5) al art.646**, exprimarea actuală poate conduce la interpretări eronate, dat fiind că nu este clar ce se înțelege prin expresia „creditorul obligației de a nu înstrăina”; propunem înlocuirea acestuia prin sintagma „beneficiarul clauzei de inalienabilitate”.

17. La **art.647**, întrucât la alin.(2) și (3) se face vorbire despre *înstrăinător*, recomandăm folosirea unui alt termen, întrucât în contextul dat poate fi considerat „înstrăinător”, atât cel care a inclus clauza de inalienabilitate în testament sau convenție, cât și cel care a dobândit bunul ulterior (succesorul), dar a încălcat amintita clauză și a transmis bunul altcuiva.

18. La **art.650**, pentru o mai bună exprimare, propunem ca denumirea marginală să fie „**Formele proprietății comune**”. Totodată, propunem ca alin.(1) să aibă următoarea redactare:

„(1) Formele proprietății comune sunt următoarele:

- a) proprietatea pe cote-părți sau coproprietatea
- b) proprietatea în devălmășie sau devălmășia.”

19. La **art.653**, pentru un plus de precizie, recomandăm ca textul să se încheie, astfel: „... proporțional cu cota lor parte **din bunul comun**”. Observația este valabilă pentru art.655 și pentru toate situațiile similare din proiect.

20. La **art.656 alin.(2) și (3)**, întrucât dreptul comun în materie îl constituie chiar Codul civil, dar și pentru o redactare adecvată stilului normativ, propunem înlocuirea expresiei „este supus prescripției, potrivit dreptului comun”, prin expresia „**este prescriptibil, în condițiile legii**”.

21. La **art.666 alin.(2)**, considerăm nejustificată discriminarea între spații cu destinație de locuință (locative) și spații cu altă destinație, având proprietari diferiți, cu privire a considerarea părților comune ca bunuri accesorii. Prin urmare, precum și pentru corelare cu terminologia din alin.(1), propunem următorul text pentru alin.(2):

„(2) Părțile din clădire aflate în coproprietate forțată, prevăzute la alin.(1), sunt bunuri accesorii în raport cu spațiile cu destinație de locuință și spațiile cu altă destinație din clădire, având proprietari diferiți, care constituie bunurile principale în sensul art.563”.

22. La **art.667 lit.b)**, exprimarea este eliptică, motiv pentru care propunem înlocuirea termenului „excedent” prin expresia „eventuala suprafață excedentară”.

23. La **art.673**, recomandăm ca denumirea marginală să fie „**Obligația de conservare a clădirii**”, în limbajul juridic, pentru contextul dat, fiind folosit termenul „conservare” și nu termenul „menținere”. În plus, propunem înlocuirea expresiei „clădirea să se mențină în stare bună” prin expresia „clădirea să se păstreze în stare bună”.

24. La **art.676**, este necesară inserarea unei precizări cu privire la drepturile la a căror cedare poate fi obligat un coproprietar, atunci când nu dorește să participe la refacerea unei părți mai mici a clădirii, în cazul distrugerii acesteia.

25. La **art.684**, pentru o mai bună exprimare, propunem înlocuirea expresiei „poate dobândi coproprietatea despărțiturii” prin „poate dobândi un **drept de coproprietate asupra despărțiturii**”.

26. La **art.685 și 686**, pentru asigurarea unității terminologice, propunem evitarea folosirii de sinonime pentru noțiunea de *proprietate în devălmășie*. În actuala redactare, pentru redarea acestei noțiuni în cadrul celor două articole, precum și al denumirilor marginale se folosesc 3 echivalente: „proprietatea comună în devălmășie”, „proprietate devălmașă”, „devălmășie”.

27. Din aceleași rațiuni, întrucât în cadrul **Secțiunii a 5-a Partajul** (TITLUL II - Proprietatea privată, Capitolul IV - Proprietatea comună), propunem ca termenul *împărțeală*, învechită, de altfel, să fie înlocuită prin termenul **partaj**. Modificarea va trebui operată și în cuprinsul denumirilor marginale, dar și în cadrul altor texte din proiect care se referă la aceeași noțiune.

28. La **art.690**, considerăm necesară inserarea unei precizări cu privire la posibilitatea reînnoirii convențiilor privind amânarea împărțelii/**partajului**.

29. La **art.691**, propunem eliminarea locuțiunii adverbiale „De asemenea”, ca inadecvată pentru debutul unei norme de sine-stătătoare.

30. **Art.696 alin.(4)** se referă la posibilitatea opunerii creditorilor a convențiilor de *suspendare* a împărțelii/**partajului**. Probabil, au fost vizate convențiile privind **amânarea** împărțelii/**partajului**, prevăzute la

art.690, dar regulile de tehnică legislativă interzic utilizarea de termeni sau expresii variate pentru a exprima aceeași soluție juridică. În plus, termenul *amânare* presupune că procedura de partaj nu a început, în timp ce termenul *suspendare* poate fi folosit în legătură cu o procedură începută, dar oprită temporar.

31. La **art.698 alin.(1)**, este necesară reformularea finalului textului, întrucât „data partajului” constituie o exprimare neclară, aceasta putând fi, probabil, data încheierii convenției („bunei învoieli”) cu privire la împărțirea bunurilor, data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești sau, în cazul imobilelor, data înscrierii actului de partaj în cartea funciară.

32. La **art.699 alin.(2)**, pentru o mai bună exprimare, dar și pentru corelare cu textul alin.(2), propunem înlocuirea sintagmei „celui care a dobândit bunul în urma partajului” prin sintagma „celui **căruia i-a fost atribuit** bunul în urma partajului”.

33. În ceea ce privește **Capitolul V (art.704-709)** dedicat proprietății periodice, dat fiind caracterul de noutate al acestei noțiuni, dar și importanța materiei reglementate, se impune reconsiderarea soluțiilor propuse, pornind chiar de la definiția acestei modalități de coproprietate forțată, (deși ea este eminentemente convențională) definiție pe care o considerăm insuficient conturată.

În primul rând, sugerăm a se analiza dacă pentru a exprima caracteristica esențială a acestui tip de proprietate, nu ar fi mai adecvată expresia „proprietate pe timp partajat”.

Proprietatea periodică, constituie o inovație modernă vizând exercitarea proprietății de o pluralitate de titulari asupra aceluiași bun, cu caracter temporar, **succesiv și repetitiv (periodic)**, motiv pentru care, la art.704, după termenul „succesiv” ar trebui incluse cuvintele „și repetitiv”, pentru a sublinia, astfel, ciclicitatea intermitenței, adică **periodicitatea**, care suplinește ceea ce pentru dreptul de proprietate, în concepția clasică, este reprezentat de **continuitate**. Totodată, dacă pentru formele clasice de proprietate cu titular multiplu obiectul ce constituie centrul preocupării legiuitorului îl reprezintă bunul, respectiv cotele părți din dreptul asupra bunului, la proprietatea (sau coproprietatea) periodică sau (mai propriu) „pe timpi partajați” aspectul central al reglementării trebuie să rămână faptul că dreptul de proprietate aparține **integral** fiecărui cotitular, numai că acesta este nu **concomitent, simultan** cu al celorlalți coproprietari, ci **în secvențialitate**, adică acești coproprietari sunt proprietari succesivi și periodici (adică repetitivi) asupra **aceluiași bun**, având aceleași prerogative. Aceste particularități trebuie să comande asumarea adecvată

și idonee a reglementării acestei construcții moderne a dreptului de proprietate. Din păcate, textul proiectului nu răspunde satisfăcător acestor exigențe, predispunând la numeroase confuzii cu formele de coproprietate (adică proprietatea cu pluralitate de titulari) deja consacrate în dreptul pozitiv.

Pe de altă parte, din definiție nu reiese cu claritate ce tip de drept exercită pluralitatea de titulari, dacă aceștia sunt chiar proprietarii bunului sau se bucură doar de dreptul de folosință, specific unor contracte, precum cel de închiriere sau contractelor privind dobândirea unui drept de utilizare pe timp parțial a unor bunuri imobiliare (contractul de *time sharing*). Confuzia este alimentată și de faptul că se vorbește doar despre exercitarea succesivă a „atributului folosinței”, fără a se menționa care este situația celorlalte atribute ale dreptului de proprietate, în art.706 alin.(1), regăsind, dar, nu expres formulat, o trimitere la dreptul de dispoziție.

Totodată, se impune evidențierea în text a *intervalelor de timp* prin diviziuni sau fracțiuni a perioadei (lună, an).

Întrucât dreptul de proprietate asupra bunului nu este divizat nici material, nici ideal, fiind vorba despre exercitarea atributelor sale asupra întregului bun, dar în perioade succesive determinate, considerăm că expresia „cotă-parte din drept” este inadecvată, în acest context. Prin urmare, expresia corectă, chiar dacă menține termenul „coproprietate”, trebuie să precizeze că nu este vorba *in casu* de simultaneitate, concomitență, ci de succesiune și periodicitate sau repetitivitate, menținând pluralitatea de titulari ai dreptului, dar care nu coexistă în exercitarea atribuțiilor, ci se succed cu repetitivitate, în exercitarea **acelorași prerogative** asupra întregului bun și constituind același drept dar **secvențial**, adică pe etape sau perioade dintr-o anume unitate de timp sau diviziune temporală.

La **art.708**, recomandăm a se reflecta asupra termenului de „**excludere**” folosit pentru a reda ideea de înstrăinare forțată a cotei-părți ce revine din proprietatea periodică coproprietarului care tulbură în mod grav exercitarea proprietății periodice. Termenii *excludere*, *exclus*, folosiți fără un determinant gramatical, conduc, în mod vădit la o exprimare incompletă, ceea ce nu este indicat sub nici o formă într-un cod, și mai ales în privința unei instituții noi, a *proprietății periodice*. Pe de altă parte, dacă s-a avut în vedere ideea de *excludere de la proprietate*, aceasta este, fără îndoială, improprie dreptului civil și materiei dreptului de proprietate, iar o reglementare primară, cum este cazul prezentului proiect, presupune includerea unei definiții a excluderii, dar și prevederea mai elaborată, a unei proceduri a excluderii.

În plus, chiar în ipoteza unei asemenea „excluderi”, nu se justifică obligarea coproprietarilor de a găsi un terț care să cumpere perioada de exercitare a dreptului de proprietate de către coproprietarul cu comportament inadecvat, partea sa putând fi cumpărată chiar de ceilalți coproprietari, care ulterior vor hotărî asupra păstrării ei. De altfel, a condiționa realizarea „excluderii” de „procurarea” unui terț care să achiziționeze dreptul celui exclus, echivalează cu anularea apriorică a eficacității mecanismului juridic propus și, totodată, contrazice întreaga logică a dreptului de proprietate privată. Este deopotrivă logic și natural ca ceilalți proprietari pe timp partajați să asume secvența temporală aferentă „coproprietarului” ce vine să fie exclus, ei fiind cei care vor decide înstrăinarea acesteia către un terț ori administrarea ei de către ei înșiși. În orice caz, „coproprietarul” exclus își prezervă dreptul la a pretinde și primi de la aceștia contravaloarea dreptului său de proprietate secvențial (periodic) și repetitiv.

34. CAPITOLUL I *Superficia* al Titlului III *Dezmembrămintele dreptului de proprietate privată*, cum era firesc, începe cu precizarea sensului noțiunii de *superficie*, însă modalitatea aleasă pentru a servi acestui scop, este discutabilă.

Astfel, art.710 alin.(1) nu se bucură de atributele clarității și preciziei pe care ar trebui să le întrunească o definiție. Potrivit acestui text, *superficia este dreptul de a avea sau de a edifica o construcție pe terenul altuia, deasupra ori în subsolul aceluși teren*. Reiese de aici, că *superficia* ar constitui un drept al unei persoane asupra unei construcții amplasate **pe terenul aflat în proprietatea altei persoane**.

De fapt, elemente pentru configurarea definiției rezultă, mai precis, din art.712 alin.(4), potrivit căruia *titularul poate dispune în mod liber de dreptul său, iar cât timp construcția există, dreptul de folosință asupra terenului se poate înstrăina ori ipoteca numai odată cu dreptul de proprietate asupra construcției*.

Data fiind importanța materiei, se impune ca cele două componente, identificate de jurisprudență și doctrină, ale dreptului de *superficie* - **dreptul de folosință asupra terenului altuia și dreptul de proprietate asupra construcției** - să se regăsească, de o manieră evidentă în cadrul unei definiții reformulate.

Totodată, la **art.710 alin.(4)** considerăm necesară revederea textului, dat fiind că *accesiunea* nu este un drept, ci un *mod de dobândire a dreptului de proprietate* și, în plus, confuziile între *accesiune* și *superficie* trebuie evitate.

35. La **art.765**, recomandăm reanalizarea textului, astfel încât acesta să îmbrace forma unei definiții a **dreptului de abitație**, incluzând

și precizarea legăturii dintre abitație și uzufruct, legătură ce reiese, doar într-o anumită măsură, din norma de completare cuprinsă de art.769.

36. La **art.770**, cuprinzând definiția servituții, considerăm necesar a preciza că, indiferent de natura servituții, reală sau personală, aceasta se naște în beneficiul unei persoane, nu al unui bun imobil. În plus, întrucât textele subsecvente folosesc noțiunile de *fond dominant* și *fond aservit*, fără a preciza căruia dintre imobile îi corespunde fiecare denumire, propunem următorul text pentru **alin.(1)**:

„(1) Servitutea este sarcina care grevează un imobil, denumit fond aservit, în folosul proprietarului unui alt imobil, necesară pentru uzul sau utilitatea acestui din urmă imobil, denumit fond dominant”.

37. În accepțiunea prezentului proiect de cod *proprietatea publică*, potrivit prevederilor art.873, reprezintă ***dreptul de proprietate ce aparține statului sau unei unități administrativ-teritoriale*** asupra bunurilor care, prin natura lor sau prin declarația legii, sunt de uz sau de interes public, cu condiția să fie dobândite printr-unul din modurile prevăzute de lege. Din acest motiv, intitularea **Capitolului II** (din Titlul VI Proprietatea publică) *Drepturile reale corespunzătoare proprietății publice* apare ca neinspirată, din moment ce nu ține cont chiar de definiția *proprietății publice*; propunem ca titlul Capitolului I să fie ***Drepturile reale având ca obiect bunurile proprietate publică***, iar referirile ulterioare la aceste drepturi reale să fie modificate, în consecință.

38. La **art.896**, considerăm necesar a se preciza care sunt diferențele între *intabulare* și *înscrisoare provizorie*, diferențe care în actuala reglementare a materiei publicității imobiliare sunt evidențiate.

39. La **art.930**, care include definiția posesiei, observăm că inițiatorul nu a preluat definiția din Codul civil din Quebec, ce a servit ca model și pentru reglementarea acestei instituții.

Astfel, în art.921 din acest cod, regăsim o definiție clară și cuprinzătoare, al cărei text sugerăm a fi avut în vedere. La alin.(1) se arată că *posesia reprezintă exercitarea în fapt, direct sau prin intermediul unei alte persoane care deține bunul sau care se pretinde titular al acestuia, a unui drept real cu intenția de a acționa ca titular al aceluși drept*. La alin.(2) se prevede că *intenția este prezumată, iar acolo unde lipsește ne găsim în prezența detenției precare*.

Această definiție reunește cele două componente ale posesiei, identificate tradițional de jurisprudență și doctrină, *animus* (intenția de a acționa ca titular al aceluși drept- *animus sibi habendi*) și *corpus* (deținerea, care presupune un bun corporal), precizează - în același alineat - că posesia poate privi orice drept real, nu numai dreptul de

proprietate, și marchează diferența între posesie și detenție precară. În plus, evidențierea elementului *corpus* conduce, în mod inevitabil, la concluzia că pot fi posedate numai bunurile corporale.

Totodată, considerăm că definiția *posesiei* trebuie revăzută, întrucât verbul „a stăpâni/stăpânește” înseamnă, potrivit Dicționarului explicativ al limbii române „a deține un bun în calitate de proprietar, a avea ceva în proprietate”.

De asemenea, pentru a evita confuzia între posesie și detenție precară, inițiatorul a preferat termenul *stăpânire* în locul celui de *deținere*, dar a facilitat, în acest mod, confuzia între proprietate și posesie, motiv pentru care, se impune revederea tuturor textelor care se referă la *stăpânire*. În consecință, orice abordare a posesiei cu ignorarea celor două elemente *sine qua non* (*animus* și *corpus*) eșuează în confuzii și ambiguități greu de remediat apoi prin dispoziții corective. De aceea, sugerăm preluarea *tale quale* a textelor din Codul civil québécois.

Observăm că, la art.1136-1138, termenul de *posesie* este înlocuit cu *stăpânire* deși, în acele situații, dar și în altele similare, operarea acestei substituiri nu se justifică, apărând chiar forțată. Un argument în plus în acest sens îl constituie art.1139 care face vorbire despre **intrarea** legatarului cu titlu particular **în posesia** obiectului legatului, și nu în **stăpânirea** acestuia. Aceeași expresie de **intrare în posesie și nu în stăpânire**, o regăsim, spre exemplu, în art.955 alin.(1) referitor la dobândirea bunului prin ocupațiune, dar și în art.943 referitor la bunurile care nu pot fi uzucapate.

Spre comparație redăm textele propuse pentru art.1138 și art.1139:

„Art.1138 - (1) Legatarul universal poate cere **intrarea în stăpânirea** moștenirii de la moștenitorii rezervatari. Dacă asemenea moștenitori nu există sau refuză, legatarul universal **intră în stăpânirea** moștenirii prin eliberarea certificatului de moștenitor.

(2) Legatarul cu titlu universal poate cere **intrarea în stăpânirea moștenirii** de la moștenitorii rezervatari sau, după caz, de la legatarul universal intrat în stăpânirea moștenirii ori de la moștenitorii legali nerezervatari care **au intrat în stăpânirea moștenirii**, fie de drept, fie prin eliberarea certificatului de moștenitor. Dacă asemenea moștenitori nu există sau refuză, legatarul cu titlu universal **intră în stăpânirea** moștenirii prin eliberarea certificatului de moștenitor.

Art.1139. - Legatarul cu titlu particular **intră în posesia** obiectului legatului din ziua în care acesta i-a fost predat de bunăvoie sau, în lipsă, din ziua depunerii la instanță a cererii de predare”.

40. La **art.960**, întrucât expresia „*aparține în coproprietate*” este pleonastică, propunem ca **alin.(2) teza I** să aibă următoarea redactare:

„(2) Dreptul de proprietate asupra tezaurului descoperit într-un bun imobil sau într-un bun mobil este prezumat a aparține, în cote egale, proprietarului bunului imobil sau al bunului mobil în care a fost descoperit și descoperitorului”.

E. Cartea a IV-a - Despre moștenire și liberalități

1. La **art.972**, considerăm mai adecvat **titlul marginal** „Nedemnitățile **de drept**” decât „Nedemnitățile absolute”, dacă avem în vedere că **art.973** nu este denumit prin expresia antinomică „nedemnitățile relative”, ci „nedemnitățile judiciare”.

Formulăm aceeași observație pentru toate situațiile în care se folosește expresia „nedemnitățile absolute”, care urmează a fi înlocuită prin „nedemnitățile **de drept**”.

La **alin.(1) lit.a)**, în vederea folosirii unui limbaj juridic adecvat, propunem înlocuirea sintagmei „pentru săvârșirea unei infracțiuni cu intenția de a-l ucide pe cel care lasă moștenirea” prin formularea „pentru săvârșirea **infracțiunii de omor cu intenție asupra celui** care lasă moștenirea;”.

De asemenea, la **lit.b)**, propunem ca în locul sintagmei „pentru săvârșirea, ..., a unei infracțiuni cu intenția de a-l ucide pe un alt succesibil” să se folosească sintagma „pentru săvârșirea, ..., **infracțiunii de omor cu intenție asupra altui succesibil ...**”.

La **alin.(2)**, textul este neclar, întrucât o „hotărâre judecătorească civilă definitivă” nu se poate referi la constatarea unui omor cu intenție. De aceea, sugerăm revederea sa.

Formulăm aceeași observație și pentru **art.973 alin.(4)**.

2. La **art.979**, pentru folosirea unui limbaj juridic modern, propunem înlocuirea sintagmei „în puterea legii” prin sintagma „în **virtutea legii**”.

3. La **art.981 alin.(3)**, pentru claritatea textului, propunem următoarea redactare:

„(3) Reprezentarea operează chiar dacă reprezentantul este nedemn față de reprezentat sau a renunțat la moștenirea **lăsată de acesta** ori a fost dezmoștenit de el”.

4. La **art.990 alin.(3)**, semnalăm că trimiterea la **art.970 alin.(2)** este eronată. Prin similitudine cu normele propuse la articolele referitoare la celelalte clase de moștenitori (descendenți, ascendenți ordinari, colaterali ordinari), rezultă că s-au avut în vedere dispozițiile **art.978 alin.(2)**. De aceea, este necesară efectuarea corecturii de rigoare.

5. La **art.1009 alin.(1)**, întrucât art.1000 la care se face trimitere are ca obiect legatul, este de presupus că s-a dorit ca referirea să se facă la **art.1008**, din care acest articol decurge. Din acest motiv, este necesară revederea normei de trimitere.

6. La **art.1064 alin.(2)**, întrucât art.1055 la care textul face trimitere se compune numai din două alineate, trebuie revăzută norma de trimitere la alin.(3) al acestui articol.

7. La **art.1072 alin.(2)**, pentru un limbaj juridic adecvat, propunem înlocuirea sintagmei „Legatul cuprinde și acțiunea în despăgubire” prin formularea „Legatul **conferă și dreptul la** acțiunea în despăgubire”.

8. La **art.1086 alin.(1)**, menționăm că, în cazul dezmoștenirii soțului supraviețuitor, din cota lui succesorală se deduce rezerva acestuia, iar ceea ce excede (cotitatea disponibilă) vine să profite moștenitorilor din clasa respectivă. Aceasta este ideea care trebuie exprimată de text. Pe cale de consecință, propunem înlocuirea sintagmei „după atribuirea cotei cuvenite soțului supraviețuitor ca urmare a dezmoștenirii” prin formularea „după deducerea din aceasta a rezervei cuvenite soțului supraviețuitor dezmoștenit”.

La **alin.(2)**, care vizează ipoteza dezmoștenirii unui moștenitor care vine la moștenire în concurs cu soțul supraviețuitor și cu un altul, prin sintagma „după atribuirea cotei soțului supraviețuitor” nu se înțelege dacă această cotă este stabilită ținând cont de cei cu care vine în concurs sau de cei cu care vine în concurs, dar mai puțin dezmoștenitul. Din acest motiv, recomandăm revederea textului.

La **alin.(3)**, nu se înțelege ce vrea să desemneze „o cotă inferioară”. Se pune întrebarea dacă a fost avută în vedere ideea că moștenitorul care vine la moștenire în concurs cu cel dezmoștenit ar primi numai ceea ce excede rezervei. Recomandăm clarificarea textului.

La fel, la **alin.(4)**, nu este clar ce înseamnă că „o persoană este înlăturată total de la moștenire”, ridicându-se întrebarea dacă este vorba despre un moștenitor nerezervatar dezmoștenit. Reiterăm aceeași recomandare.

9. La **art.1122**, norma propusă contravine art.1117, potrivit căruia nimeni nu poate fi obligat să accepte o moștenire care i se cuvine. Astfel, succesibilul, prin simplul fapt că nu a renunțat la moștenire în termenul de opțiune succesorală, chiar dacă nu a făcut acte care, potrivit art.1120, valorează acceptare tacită, este considerat că a acceptat în mod tacit moștenirea. Or, **soluția la ipoteza expirării termenului de opțiune succesorală ar trebui să o constituie stingerea vocației de moștenitor.**

Formulăm aceeași observație și pentru **art.1123 alin.(2)**, care conține o prevedere **în sens invers** celei de la art.1122.

10. La **art.1123 alin.(1)**, semnalăm că textul este contradictoriu, întrucât face vorbire, pe o parte, despre **dreptul** de opțiune succesorală (consacrat la art.1111), iar pe de altă parte, despre **obligarea** la exercitarea acestui drept. De aceea, propunem revederea sa.

11. La **art.1126**, semnalăm că **ultimul alineat**, referitor la semnarea inventarului, nu este numerotat. Pe cale de consecință, este necesară marcarea acestuia ca **alin.(6)**.

12. **Art.1135-1139** sunt confuze în privința situației moștenitorilor sezinari, pe care nu o tranșează. Această situație vizează, în principiu, două aspecte: pe de o parte, dacă aceștia pot fi urmăriți în calitate de moștenitori, înainte de a fi intervenit acceptarea, iar pe de altă parte, dacă au dreptul de a renunța la moștenire.

În ceea ce privește primul aspect, art.1135, care se referă la stăpânirea în fapt a „patrimoniului succesoral”, nu este suficient de clar. Doar dintr-o interpretare *per a contrario* a art.1137 alin.(2) ar reieși că moștenitorii sezinari, întrucât se află în stăpânirea moștenirii, pot fi urmăriți în calitate de moștenitori.

Referitor la cel de al doilea aspect, *prima facie*, moștenitorii sezinari vin la moștenire forțat, neavând dreptul de a renunța, dar nici obligația de a accepta, dacă avem în vedere art.1117 potrivit căruia **nimeni** nu poate fi obligat să accepte o moștenire ce i se cuvine, căci *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*. Menționăm că sezina moștenitorilor sezinari există, potrivit art.1136 alin.(2), de la data deschiderii succesiunii, iar acceptarea poate fi făcută ulterior, înăuntrul termenului de opțiune succesorală. În eventualitatea în care acești moștenitori acceptă moștenirea, acceptarea expresă este făcută doar pentru eliberarea certificatului de moștenitor care, conform art.1143, face dovada calității de moștenitor.

În considerarea celor arătate, considerăm necesară clarificarea acestor aspecte.

13. La **art.1137**, textul vrea să învedereze că moștenitorii legali nesezinari intră în stăpânirea moștenirii numai prin eliberarea certificatului de moștenitor, **dar cu efect retroactiv** din ziua deschiderii moștenirii. Este necesară reformularea sa în consecință.

14. La **art.1165 alin.(1)**, întrucât vocația la moștenire nu conferă automat calitatea de moștenitor, este necesară înlocuirea sintagmei „proporțional cu cota succesorală la care au vocație” prin sintagma „proporțional cu cota succesorală **ce-i revine fiecăruia**”.

De asemenea, la alin.(3), după lit.c), trebuie inserată lit.d), începând cu enunțul „unul dintre moștenitori este însărcinat ...”.

F. Cartea a V-a - Despre obligații

1. La **art.1174**, recomandăm completarea textului cu un nou alineat în care să fie definită noțiunea de „obligație”, deoarece în prezent este evocat doar conținutul raportului de obligație, ceea ce face ca norma să fie insuficient determinată.

Ca urmare, propunem următoarea redactare:

„Obligația este o legătură de drept în virtutea căreia debitorul este juridic ținut față de creditor să-i procure o prestație ori să se abțină de la o facultate, prestațiune sau abstențiune, pentru care debitorul este răspunzător cu valoarea elementelor formând activul său patrimonial.”

Urmare a celor ce preced, va trebui reformulată și denumirea marginală, astfel: „Definire”.

2. La **art.1176**, pentru rigoarea exprimării, trebuie reformulat textul, astfel:

„Art.1176. - Contractul este acordul de voințe între două sau mai multe **persoane** cu intenția de a constitui, modifica sau stinge **între ele drepturi și obligații.**”

Semnalăm că, persoanele devin părți doar după încheierea contractului, iar raportul juridic este izvor al unor drepturi și obligații.

3. La **art.1180**, pentru cursivitatea exprimării, având în vedere că normele propuse derivă, în mod organic, una din alta, constituind aceeași ipoteză juridică, este necesară comasarea celor două alineate. Aceeași observație o formulăm și pentru **art.1181**.

4. La **art.1182 alin.(1)**, pentru a se realiza acordul gramatical între subiect și predicat, trebuie înlocuit verbul „sunt” prin „**este**”.

La **alin.(2)**, pentru unitate terminologică cu alin.(1), recomandăm schimbarea topicii, astfel:

„(2) Contractul prin care una dintre părți urmărește să procure celeilalte părți un beneficiu, fără a obține în schimb vreun avantaj este cu titlu gratuit”.

5. La **art.1183 alin.(2)**, semnalăm că un contract nu oferă părților riscuri, ci **le expune** la riscuri. Ca urmare, pentru claritatea exprimării, trebuie reformulată norma, astfel:

„(2) Este aleatoriu contractul care, prin natura lui sau prin voința părților, oferă fiecărei părți șansa **unui câștig și expune la riscul** unei pierderi, ce depind de un eveniment viitor și incert”.

Observăm totuși că o atare definiție obligă la o certitudine ce va genera noi dificultăți de interpretare, întrucât șansa unui câștig este eminentamente subiectivă și nu are cum să figureze textual într-o clauză contractuală. De aceea, definirea clasică rămâne singura la adăpost de

obiectii, anume: „**este aleatoriu contractul în care, cel puțin pentru una din părți, existența și/sau întinderea obligațiilor sale sunt incerte**”.

6. La **art.1184**, pentru claritatea exprimării, sugerăm reformularea normei, astfel:

„Art.1186. - Contractul este de adeziune atunci când clauzele sale esențiale sunt impuse ori sunt redactate de una din părți, **sau ca urmare a instrucțiunilor sale, date astfel încât aceste clauze nu au putut fi negociate în mod liber de părți, cealaltă parte neavând decât să le consimtă/accepte ca atare**”.

7. La **art.1186**, pentru acuratețea formulării, recomandăm reformularea textului, astfel:

„Art.1186. - Contractul încheiat cu consumatorii este supus legilor speciale. În lipsă de prevedere legală, dispozițiile prezentului cod se aplică în mod corespunzător.”

8. La **titlul Secțiunii a 3-a**, pentru rigoarea exprimării, recomandăm redenumirea, astfel: „Formarea contractului”. *De plano*, formarea unui contract include etapa precontractuală (*in contrahendo*), încheierea, forma și proba.

9. La **art.1187**, propunem reformularea normei, astfel:

„Art.1187. - Contractul se încheie prin simplul acord de voință al părților, capabile de a contracta, dacă legea nu impune o anumită formalitate pentru încheierea sa valabilă”.

10. La **paragraful 3** - „Consimțământul”, pentru ca titlul să exprime sintetic obiectul respectivei subdiviziuni, recomandăm reformularea titlului subparagrafului I, astfel: „Încheierea contractului”.

11. La **art.1195 alin.(1)**, apreciem că norma este lipsită de precizie, deoarece utilizează o expresie insuficient determinată: „dacă este **suficient de precisă**”. Apreciam că oferta ar trebui să conțină cel puțin elementele esențiale ale contractului, pentru a nu fi afectat consimțământul celui care acceptă oferta. Ca urmare, propunem reformularea normei, astfel:

„(1) Oferta trebuie să cuprindă elementele esențiale ale contractului și să exprime intenția ofertantului de a se obliga în cazul acceptării”.

12. La **art.1196 alin.(1)**, recomandăm a se reflecta asupra normei propuse, deoarece în situația unei oferte a unei întreprinderi, adresată în mod nedeterminat tuturor consumatorilor, consimțământul acestora poate fi afectat.

13. La **art.1200 alin.(3)**, semnalăm că norma este insuficient de precisă, deoarece se trimite la termenul prevăzut la **alin.(1)** ori, la acel alineat, se face vorbire de un „termen rezonabil, după împrejurări”.

Propunem revederea normei, astfel încât să fie definită sintagma „**termen rezonabil**”.

14. La **art.1203 alin.(2)**, pentru precizia normei, recomandăm completarea textului cu sintagma „**sau inacțiunea destinatarului**” după substantivul „Tăcerea”.

15. La **art.1204 alin.(2)**, pentru claritatea exprimării, trebuie reformulat textul în partea de debut, astfel:

„(2) **Răspunsul destinatarului, exprimat potrivit alin.(1)**, poate fi considerat ...”.

Totodată, pentru aceleași considerente, recomandăm reformularea denumirii marginale, astfel: „Acceptarea defectuoasă”.

16. Semnalăm că întregul **paragraf 3 - „Consimțământul”** este lipsit de precizie, deoarece se ignoră distincția dintre retractarea și revocarea ofertei, între acceptarea pură și simplă și acceptarea cu amendamente a ofertei, acceptarea tardivă și acceptarea parvenită cu întârziere, toate aceste probleme cunoscând soluții precise în dreptul modern al contractelor. Totodată, se impune o serioasă revedere a formării contractului *inter absentes*, mai cu seamă că această problematică este complet și riguros amenajată în art.14-24 din Convenția de la Viena din 11.04.1980 asupra contractelor de vânzare internațională de mărfuri, în vigoare și pentru România din 30.06.1992 și consacrand soluțiile cele mai elaborate, ca simbioză a concepțiilor din cele două mari familii de sisteme juridice - **common law** și **civil law**. Se impune revederea textelor.

17. La **art.1209**, recomandăm ca regula în cursul negocierilor să fie că informațiile nu sunt confidențiale, iar dacă se dorește ca anumite informații să fie declarate confidențiale, această declarație trebuie făcută în mod expres.

18. La **art.1219 alin.(2)**, apreciem că este de reflectat dacă eroarea obstacol (*error in substantiam*) și eroarea-viciu de consimțământ (*error in personam*) nu ar trebui să constituie cauze de nulitate absolută.

19. La **art.1253**, recomandăm o dezvoltare a normei, astfel încât să fie definite înscrisurile sub semnătură privată, respectiv cele autentice, corelând cu dispozițiile propuse în proiectul Codului de procedură civilă.

20. La **art.1254 alin.(1)**, este de reflectat dacă sancțiunea pentru contractele perfectate în lipsa formei pe care, în chip neîndoielnic, legea o cere pentru încheierea lor valabilă, nu ar trebui să fie nulitatea absolută.

21. La **art.1256 alin.(1)**, pentru rigoarea exprimării și pentru unitate terminologică cu Legea nr.365/2002 privind comerțul electronic, republicată, având în vedere că ipoteza vizează modalitatea de

transmitere a ofertei, trebuie înlocuită sintagma „pe cale electronică” prin „cu mijloace electronice”.

22. La **art.1257 alin.(1)**, semnalăm că norma reprezintă o încorporare a art.8 alin.(2) din Legea nr.365/2002, act normativ care transpune în legislația internă Directiva 2000/31/CE. Având în vedere diferența substanțială dintre norma propusă și norma care se dorește a fi încorporată în proiect, precum și faptul că ipoteza se încadrează mai curând la art.1256, propunem mutarea sa la art.1256, ca alin.(3), în următoarea redactare:

„(3) Autorul ofertei prevăzute la alin.(1) are obligația să ofere destinatarului posibilitatea de a utiliza un procedeu tehnic adecvat, eficace și accesibil, care să permită identificarea și corectarea erorilor survenite cu ocazia introducerii datelor, anterior trimiterii ofertei sau acceptării acesteia”.

23. La **art.1258 alin.(2)**, apreciem că este de reflectat dacă de la condițiile *ad validitatem* prevăzute la art.1256 alin.(2) și art.1257 se poate deroga prin convenții încheiate între profesioniști. Propunem revederea normei.

24. La **art.1271**, având în vedere că denumirea marginală nu exprimă conținutul articolului, recomandăm reformularea sa, astfel:

„Repararea prejudiciului în cazul anulării contractului încheiat în formă autentică”.

25. La **art.1276 alin.(7)**, semnalăm că, confirmarea contractului anulabil este o normă permisivă, astfel încât sintagma „Cel care **trebuie** să confirme” este incorectă. Totodată, ipoteza punerii în întârziere a celui care **poate** face confirmarea, sub sancțiunea decăderii, este discutabilă, deoarece prin adoptarea acestei norme, sunt eludate normele permissive din primele 6 alineate ale articolului. Propunem revederea normei.

26. La **art.1281 alin.(2)**, pentru acuratețea redactării, recomandăm reformularea normei, astfel:

„(2) Clauzele îndoielnice se interpretează ținând seama, între altele, **de natura contractului**, de împrejurările în care a fost încheiat, **de interpretarea dată anterior de părți**, de sensul atribuit în general clauzelor și expresiilor în domeniu și de uzanțe”.

27. La **art.1292 alin.(1)**, pentru eficiența promisiunii de a contracta și pentru a nu se tergiversa *sine die* perfectarea contractului, recomandăm inserarea în finalul textului a expresiei „precum și data până la care acesta urmează să se încheie”.

28. La **art.1296**, pentru rigoarea exprimării și pentru a fixa cadrul general al promisiunii faptei altuia, recomandăm inserarea unui nou

alineat, în debutul textului, ca o ipoteză derivată din art.1293, cu următorul cuprins:

„(1) Nimeni nu poate promite fapta altuia, decât în cazurile permise de lege”.

La actualul **alin.(3)**, pentru unitate terminologică cu alin.(2), trebuie inserat cuvântul „personal” după sintagma „de a se angaja”.

29. La **art.1326**, pentru unitate terminologică cu celelalte norme din Cartea a V-a, recomandăm înlocuirea substantivului „moștenitorilor” prin „succesorilor”.

30. La **art.1338**, pentru rigoarea exprimării, trebuie prevăzută posibilitatea autorului de a stipula contrariul. Ca urmare, recomandăm reformularea normei, astfel:

„Art.1338. - În lipsă de prevedere legală sau stipulație contrară, dispozițiile Capitolului I se aplică în mod corespunzător actelor unilaterale”.

31. La **art.1341** și **art.1342**, recomandăm înlocuirea substantivului „plată” prin „**recompensă**”, mai propriu în context. Semnalăm că, potrivit art.1482, „Orice plată presupune o datorie”.

32. La **art.1356**, recomandăm reformularea denumirii marginale, pentru a exprima sintetic conținutul articolului, astfel:

„Plata înainte de termen”.

33. La **art.1365**, apreciem că este necesară trimiterea și la abuzul de drept, care este definit la art.14 din proiect. Ca urmare, recomandăm reformularea textului în partea de final, astfel:

„... a săvârșit fapta cu intenția de a-l vătăma pe altul **sau a depășit, cu rea-credință, limitele dreptului său ori scopul în vederea căruia acesta i-a fost recunoscut**”.

34. La **art.1398**, recomandăm înlocuirea denumirii marginale „formele reparării” prin „formele **reparației**”, pentru unitate terminologică cu **art.1393** și **art.1397**.

35. La **art.1421**, având în vedere că actele pe care creditorul le poate face în acest caz sunt acte de conservare, recomandăm ca acest aspect să fie exprimat și în conținutul normei. Propunem următoarea redactare:

„Art.1421. - Creditorul poate, chiar înainte de îndeplinirea condiției, să facă orice acte de conservare a dreptului său.”

36. La **art.1429-1431**, este de reflectat dacă nu ar trebui reamplasate în Cartea a VI-a - Despre prescripția extinctivă, decăderea și calculul termenelor.

37. La **art.1441**, pentru claritatea exprimării, recomandăm reformularea textului, astfel:

„Art.1441. - Fiecare creditor nu poate cere, iar fiecare debitor nu este ținut să restituie prestațiile primite decât în proporție cu părțile ce au din creanță, respectiv din obligație.”

38. La **art.1472**, semnalăm că ipoteza este conținută de art.1439.

39. La **art.1515 alin.(2)**, pentru claritatea exprimării, trebuie reformulată norma în partea de final, astfel:

„... Această confirmare face dovada **plății**”.

40. La **art.1529**, apreciem că ipoteza propusă interferează cu norma de la art.1385, deoarece și în ipoteza art.1529 este o relație de tipul comitent-prepus.

41. La **art.1544 alin.(1)**, semnalăm că sintagma „prin fapta sau omisiunea sa” este incorectă, de vreme ce fapta este compusă dintr-o acțiune sau o omisiune. Ca urmare, pentru rigoarea exprimării, precum și pentru unitate terminologică cu art.1527, recomandăm înlocuirea respectivei sintagme prin „prin **acțiunea** sau omisiunea sa”.

42. La **art.1545 alin.(2)**, apreciem că nu este suficient de clar dacă sintagma „același quantum” vizează dobânda datorată **înainte de scadență** sau quantumul **dobânzii legale**. Propunem revederea normei.

În orice caz, dobânzile datorate înainte de scadență nu pot fi decât **convenționale**, așa încât nu pot curge la același nivel după plata la scadență.

43. La **art.1551 alin.(2)**, pentru claritatea exprimării, recomandăm reformularea textului, astfel:

„(2) În cazul prevăzut la alin.(1) lit.b), **prin efectul reducerii, quantumul clauzei penale nu poate fi mai mic decât valoarea obligației principale**”.

44. La **art.1564 alin.(3)**, având în vedere că textul conține o ipoteză distinctă de a celorlalte alineate ale articolului, recomandăm ca acesta să constituie articol distinct, care să aibă denumirea marginală: „Efectele rezilierii”. Totodată, textul poate fi reformulat pentru claritatea exprimării, astfel:

„**Rezilierea produce efecte doar pentru viitor**”.

45. La **art.1571 alin.(1)**, este de reflectat dacă nu ar trebui reformulată partea de debut a textului, prin circumstanțierea creditorului care poate exercita acțiunea oblică, astfel:

„**Creditorul a căru creanță este certă și exigibilă** poate ...”.

46. La **art.1579 alin.(1) lit.a)**, pentru corectitudine gramaticală, trebuie reformulată sintagma „creanța cedate” prin „creanța cedată”.

47. La **Titlul VII - Stingerea obligațiilor**, pentru o sistematizare mai riguroasă a materiei, recomandăm ca reglementarea **plății** să fie tratată la acest titlu, și nu la Titlul V - Executarea obligațiilor.

48. La **art.1628**, apreciem că, pentru cursivitatea exprimării, ar trebui ca norma să conțină și definiția creanțelor certe și lichide. Apreciam că sediul materiei acestor definiții trebuie să fie în Codul civil, și nu în Codul de procedură civilă.

Totodată, la **alin.(1)**, este de reflectat asupra soluției potrivit căreia compensația operează de drept, de îndată ce sunt întrunite condițiile cerute de lege, sau ar trebui ca acest mod de stingere a obligațiilor să își producă efectele numai dacă este opusă de partea interesată, și să nu poată fi invocată din oficiu.

49. La **art.1648 alin.(2)**, propunem eliminarea atributului „suplimentare” din finalul textului, ca inutil.

50. Ca observație generală, semnalăm că denumirea **Titlului IX**, anume „Diferite contracte speciale” este impropriu formulată, întrucât sunt prevăzute numai anumite contracte, considerate a face parte din acest proiect de Cod civil după o alegere aleatorie, având în vedere că în acest titlu nu exista dispoziții despre contractul de leasing, de franciză etc.

Totodată, semnalăm că este prevăzut contractul de arendă care nu este un contract special și rămâne oricum dependent de legea specială care-l guvernează, iar contractului de agenție i se acordă o foarte mare întindere, în detrimentul altor contracte. Tot astfel, contractul de intermediere (Cap.XI, art.2105-2119) este o **instituție**, concretizată printr-o constelație de contracte, așa încât e cel puțin discutabilă includerea sa, cu acest titlu, în rândul „contractelor speciale”.

51. La **art.1662**, pentru o exprimare logică, propunem înlocuirea expresiei „Prevederile din prezentul capitol” cu sintagma „Prevederile prezentului capitol”.

52. La **art.1664 alin.(2) lit.a)**, este necesară schimbarea topicii, astfel:

„a) cumpărarea drepturilor succesoriale ori a cotelor-părți din dreptul de proprietate de la **comoștenitori sau coproprietari, după caz;**”.

53. La **art.1665 alin.(2)**, pentru o redactare corectă, propunem eliminarea prepoziției „la” din rândul 1, întrucât este inutilă.

54. La **art.1666 alin.(1)**, pentru o trimitere corectă și exactă, se impune inserarea abrevierii „**alin.(1)**” după „art.1665”.

55. La **art.1669**, propunem completarea **alin.(1)** prin introducerea denumirii Titlului VII al Cărții a III-a, respectiv, sintagma „**Cartea funciară**”.

56. La **art.1679 alin.(3)**, pentru o exprimare gramaticală corectă, este necesară schimbarea topicii, după cum urmează:

„(3) Dispozițiile alin.(1) și (2) se aplică în mod corespunzător în cazul promisiunii unilaterale de vânzare sau de cumpărare, după caz”.

57. La **art.1692 alin.(2)**, pentru considerente de ordin normativ, în locul cuvântului „menționat” din rândul 2 se va scrie adjectivul „prevăzut”.

58. La **art.1693 alin.(6)**, pentru rațiuni de tehnică legislativă, recomandăm înlocuirea formei „art.1712-1713” cu forma „art.1712 și 1713”.

59. La **art.1700 alin.(3)**, prepoziția „de” din ultimul rând se va înlocui cu prepoziția „la”, mai adecvată în context.

60. La **art.1712 alin.(1)**, exprimarea de la **lit.d)** este prea largă și riscă să creeze confuzii. Se impune refacerea corespunzătoare, astfel:

„d) pierderile efective suferite și beneficiile legitime sperate, nerealizate de către cumpărător din cauza evicțiunii”.

61. La **Obligațiile vânzătorului**, semnalăm că exprimarea consacrată este „garanția pentru viciile bunului vândut”, iar nu „garanția contra viciilor bunului vândut”, așa cum apare în enunț. În consecință, se impune corecția de rigoare. Reținem observația pentru toate situațiile similare din proiect.

62. La **art.1719 alin.(3)**, pentru a respecta normele de tehnică legislativă, propunem înlocuirea expresiei „articolului de față” cu sintagma „prezentului articol”.

63. La **art.1720 alin.(2)**, exprimarea „precum și de alte împrejurări” este ambiguă, aceste „alte împrejurări” trebuie raportate la ceva anume, dacă nu cumva definite. Este necesară revederea normei.

64. La **art.1722 alin.(1)**, pentru claritate, expresia „dacă este cazul” trebuie plasată la finalul alineatului.

La **alin.(2)**, pentru o trimitere exactă și precisă, după expresia „art.1720” trebuie inserată forma abreviată „**alin.(1)**”, întrucât art.1720 are două alineate.

65. La **art.1731**, pentru o exprimare corectă, este necesară reformularea rândurilor finale, după cum urmează: „... dacă bunul produce fructe civile sau naturale ori din ziua predării, dacă bunul nu produce fructe, însă îi procură alte foloase”.

66. La **art.1736**, propunem eliminarea cuvântului „acolo” din rândul 2, întrucât este superfluu.

Semnalăm, totodată, că articolele menționate la teza a doua a **alin.(2)**, respectiv art.1270¹⁴-1270¹⁵, nu există în proiectul de Cod civil, fiind probabil o numerotare preluată din proiectul de Cod civil din 2004, mai ales că art.1233-1293 din actualul Cod civil sunt abrogate. Se impune, prin urmare, revederea și reformularea enunțului.

67. La **alin.(3)** al **art.1739**, pentru o exprimare logică, teza finală trebuie reformulată, astfel: „În ambele cazuri, termenul curge de la comunicarea **ofertei de către preemptor**”.

68. La **art.1754**, pentru rațiuni de tehnică normativă, expresia „la art.1752-1753” se va scrie sub forma „la art.1752 și 1753”.

69. La **art.1763**, pentru considerente de ordin normativ, este necesară eliminarea sintagmei „din prezentul cod”, fiind superfluă. Reținem observația pentru toate situațiile similare din proiect, precum și în ceea ce privește sintagmele „din prezentul articol” și „din prezentul alineat”.

70. La **art.1766 alin.(3)**, pentru rigoare juridică, propunem reformularea primului rând, astfel:

„(3) Prevederile alin.(2) se aplică și în cazul contractului de leasing, precum și a celui de locațiune, ...”.

71. La **art.1769 alin.(3)**, pentru a respecta normele de tehnică legislativă, recomandăm eliminarea sintagmei „art.1769”.

72. În ceea ce privește **contractul de schimb**, semnalăm că este reglementat într-o formă foarte succintă, fiind necesară inserarea și a altor prevederi referitoare la acesta, așa cum sunt prevăzute în actualul Cod civil.

73. La **art.1781 alin.(1)**, în ceea ce privește definiția dată contractului de report, pentru rigoare juridică, se impune inserarea cuvântului „**imediată**” după substantivul „plata” și eliminarea sintagmei „la vedere”, întrucât fără efectuarea imediată a plății, contractul nu se încheie. Expresia „la vedere” determină un tip de scadență pentru titlurile de credit care încorporează creanțe bănești, anume când **acestea** (numai) nu stipulează scadența, ori este evident și necontestat că suportul este **un contract care nu este titlu de credit**, aici fiind vorba de o condiție *sine qua non* pentru validitatea contractului, așa cum se prevede în art.74 din Codul comercial, se impune cu necesitatea eliminarea acestei confuzii regretabile.

De altfel, în Ordonanța de urgență a Guvernului nr.28/2002 privind valorile mobiliare, serviciile de investiții financiare și piețele reglementate, abrogată în prezent prin Legea nr.297/2004 privind piața de capital, se prevedea la art.2 alin.(1) pct.8: **contracte de report - contracte în care o parte cumpără valori mobiliare cu plata imediată, cu revânzarea simultană, la termen și pe un preț determinat, a unor valori mobiliare de aceeași specie și cu remiterea efectivă a valorilor mobiliare date în report, în conformitate cu dispozițiile art.74-76 din Codul comercial.**

La **alin.(3)**, semnalăm că nu există lege specială referitoare la contractul de report, așa cum se prevede în text. Este necesară revederea enunțului.

Subliniem că acest contract merita o abordare mai elaborată, așa cum se prevede, de altfel, în legea modernă luxemburgheză din anul 1996 privind contractul de pensie de titlu.

74. La **art.1782**, pentru o redactare corectă din punct de vedere juridic, în locul cuvântului „reportate” se va scrie sintagma „**date în report**”.

75. La **art.1784**, pentru considerentele expuse la pct.24 *supra*, propunem înlocuirea cuvântului „asupra” cu expresia „**în contul**”.

76. Semnalăm că definiția de la **art.1787 alin.(1)** dată arendării este improprie, fiind necesară revederea și refacerea corespunzătoare a textului.

De altfel, în art.1413 alin.(2) din Codul civil se prevede că locațiunile sunt de mai multe feluri și anume: **închirierea** - locațiunea edificiilor și aceea a nemișcătoarelor, **arendarea** - locațiunea fondurilor rurale, **prestația lucrărilor** - locațiunea muncii și a serviciului și **antrepriza** - luarea săvârșirii unei lucrări drept un preț determinat, când materialul se dă de acela pentru care se execută o lucrare.

77. La **art.1789 alin.(2)**, menționăm că procedeul analogiei despre care se face vorbire în proiect este interzis, fiind o metodă de soluționare a unui caz neprevăzut de lege, dar asemănător parțial. Propunem înlocuirea expresiei „prin analogie” cu sintagma „**în mod corespunzător**”, cum se prevede, de altfel, și în alte articole din proiect. Reiterăm observația pentru toate situațiile similare.

78. La **art.1864** referitor la delimitarea contractului de vânzare de cel de antrepriză, textul nu respectă cerințele logicii și ale stilului normativ, fiind necesară revederea sa.

79. La **art.1866 alin.(2)**, propunem, de asemenea, revederea finalului textului, a cărui redactare - „potrivit dispozițiilor de la contractul de vânzare” - nu este adecvată unui act normativ.

80. La **art.1881**, pentru o exprimare în acord cu sensul noțiunii de reziliere, propunem următorul text pentru partea introductivă:

„Art.1881. - Beneficiarul poate cere rezilierea contractului în următoarele situații:”.

La lit.c), recomandăm ca textul să debuteze, astfel:

„c) pentru neexecutarea altor obligații ...”.

81. La **art.1911 alin.(2)**, expresia „legea impune obligatoriu cesiunea” este un pleonasm, fiind necesară înlocuirea acesteia cu sintagma „legea **impune** cesiunea”.

82. La **art.1941**, pentru a se evita repetarea aceluiași cuvinte în aceeași frază, propunem înlocuirea substantivului „societatea” din rândul 2 cu pronumele „**aceasta**”.

83. La **art.1945 alin.(3)**, pentru o redactare corectă, sugerăm inserarea conjuncției „și” după substantivul „societatea”.

84. La **art.1955 alin.(2)**, pentru rațiuni normative, după cuvântul „potrivit” se va introduce substantivul „**prevederilor**”.

85. Privitor la **asocierea în participație**, precizăm că în Codul comercial, expresia consacrată este „asocierea în **participațiune**”, așa cum se prevede la art.251 și urm.

Totodată, menționăm că aceasta nu este un contract instituțional, fiind necesară precizarea dacă va rămâne în forma actuală din proiectul de Cod civil sau vor fi reglementate două contracte.

86. La **art.1963**, pentru considerente de ordin normativ, după cuvântul „dispozițiilor” se va scrie expresia „**prevăzute la**”.

87. La **art.2057 alin.(2)**, pentru a respecta normele de tehnică legislativă, literele enumerării trebuie încadrate de o singură paranteză, după următorul exemplu:

„a) nu este suficient timp pentru a se obține autorizarea sa prealabilă în raport cu natura afacerii;”.

88. La **art.2066 alin.(3)**, pentru motivele expuse la **pct.34 supra**, în locul expresiei „de la alineatul precedent” se va scrie sintagma „**prevăzut la alin.(2)**”.

89. La **art.2082 alin.(2)**, semnalăm că agentul nu poate avea calitatea de „sechestr”, așa cum greșit apare în enunțul de la **lit.c)**, ci **administrator-sechestr**, astfel cum este reglementat la art.2147 referitor la sechestrul convențional. Se impune corecția de rigoare.

90. Referitor la **contractul de intermediere (Cap.XI)**, semnalăm că intermedierea este de natură contractuală și locul acesteia nu este în titlul rezervat contractelor speciale. Prin faptul localizării intermedierei în acest titlu, aceasta se transformă într-un contract numit, ceea ce nu este cazul. Intermedierea este **un mecanism juridic**, iar nu un contract.

91. În ceea ce privește **contul bancar curent**, precizăm că terminologia consacrată este **contul curent bancar**, fiind necesară utilizarea acestei din urmă expresii, spre a nu se crea confuzii, și oricum distinct de **contul curent**.

92. La **art.2200 alin.(1)**, pentru o redactare corectă, recomandăm inserarea prepoziției „de” după cuvântul „termen” din rândul 3.

93. La **art.2202 alin.(1)**, trimiterea la prevederile art.622²⁰-622⁸⁵ este greșită, întrucât aceste articole nu există, mai ales într-un proiect nou. Se impune revederea și refacerea corespunzătoare a textului.

La **alin.(2)**, pentru o exprimare clară și logică, propunem schimbarea topicii rândurilor finale, astfel: „... precum și la o **remunerație, în măsura stabilită prin convenție sau prin uzanțe**”.

94. La **art.2217 alin.(2)**, pentru rigoare normativă, în locul expresiei „la alineatul precedent” se va scrie sintagma „la **alin.(1)**”.

95. La **art.2230 alin.(1)**, pentru claritate, se impune schimbarea topicii ultimelor două rânduri, după cum urmează: „... în a cărei competență intră supravegherea activității din domeniul asigurărilor, **potrivit legii**”.

96. La **art.2289**, pentru claritate, sugerăm reformularea definiției fideiusiunii, după cum urmează:

„**Art.2289.** - Fideiusiunea este contractul prin care o parte, fideiutorul, se obligă față de **cealaltă parte, care are într-un alt contract calitatea de creditor**, să execute, cu titlu gratuit sau în schimbul unei remunerații, obligația debitorului dacă acesta din urmă nu o execută”.

97. La **art.2290**, având în vedere că, potrivit prevederilor art.2303, fideiusiunea poate fi legală, judiciară sau convențională, pentru o mai bună sistematizare a materiei, propunem ca marginala acestuia să fie „**Sursele fideiusiunii**” iar textul să fie reformulat, astfel:

„**Art.2290.** - Fideiusiunea poate fi legală, judiciară sau **convențională.**”.

În consecință, pentru evitarea repetiției, recomandăm ca marginala **art.2291** să fie reformulată, astfel:

„**Forma contractului de fideiusiune**”.

98. La **art.2294 alin.(1)**, observăm că obligația impusă de text ca fideiutorul să domicilieze în România și să mențină bunuri în România ar putea fi discriminatorie din perspectiva statutului țării noastre de stat membru al Uniunii Europene, statut ce impune acordarea acestui drept de a fi fideiutor oricărui resortisant european.

Pentru acest motiv, apreciem că norma trebuie revăzută, cu atât mai mult cu cât condițiile mai sus enunțate trebuie îndeplinite cumulativ.

99. La **art.2297 alin.(3)**, pentru o corectă exprimare a soluției juridice, propunem înlocuirea cuvântului „datorie” prin cuvântul „**obligație**”, adecvat în context.

100. La **art.2312**, semnalăm că prezentul Cod nu definește **excepția subrogației** la care norma face trimitere. Cu toate că conținutul acestei excepții este cunoscut din doctrină, apreciem că excepția subrogației ar trebui să facă obiectul unui articol distinct al Codului.

101. La **art.2315 alin.(1)**, pentru îmbunătățirea exprimării, recomandăm înlocuirea sintagmei „a trebuit să o plătească” cu expresia „**a plătit-o**”.

102. La **Titlul X al Cărții a V-a, la Capitolul III**, apreciem necesară revederea normelor prevăzute la art.2330 - 2331, în sensul

realizării unei mai clare distincții între cele două categorii de garanții autonome.

103. La **Titlului XI al Cărții a V-a**, „Privilegii și garanții reale”, considerăm că se impune a fi analizată necesitatea reglementării instituției gajului (Capitolul V), având în vedere că la Secțiunea a 3-a a Capitolului III al aceluiași titlu a fost reglementată ipoteca mobiliară, având un obiect asemănător. De altfel, analizând soluția oferită de Codul civil din Quebec, observăm că acesta reglementează ipoteca imobiliară și ipoteca mobiliară, aceasta din urmă putând fi încheiată cu sau fără predarea bunului ipotecat, dar nu conține instituția gajului.

104. La **art.2333 alin.(2)**, pentru claritatea normei, propunem reformularea acesteia, după cum urmează:

„(2) **Nu pot face obiectul garanției prevăzute la alin.(1) bunurile insesizabile**”.

105. La **art.2353**, pentru rigoare juridică sugerăm reformularea normei după modelul oferit de prevederile art.2662-2663 din Codul civil din Quebec, astfel:

„**Art.2353. - (1)** Ipoteca este un drept accesoriu, ce subzistă atâta timp cât există obligația pe care o garantează.

(2) Ipoteca este indivizibilă și există în întregime asupra tuturor bunurilor grevate, asupra fiecăruia dintre ele și asupra fiecărei părți din acestea, chiar și în cazurile în care proprietatea este divizibilă sau obligațiile sunt divizibile.”

106. Pentru o mai bună structură a textului, potrivit prevederilor art.2664 - 2665 din același Cod civil din Quebec, propunem introducerea după art.2357 a unui nou paragraf, cu următorul titlu:

„**Sursele ipotecii**”,

având următorul conținut:

„**Art.2354. - (1)** Ipoteca poate fi instituită numai în condițiile legii și cu respectarea formalităților prevăzute de lege”.

(2) Ipoteca poate fi convențională sau legală”.

Art.2355. - Ipoteca poate fi mobiliară sau imobiliară după cum obiectul grevat este un mobil sau imobil ori o universalitate de bunuri mobile sau imobile”.

În consecință, se va proceda la renumerotarea articolelor.

107. La **art.2359**, pentru îmbunătățirea exprimării, recomandăm reformularea textului, astfel:

„**Art.2359. -** Bunurile inalienabile sau insesizabile **nu pot fi ipotecate**”.

108. Cu privire la structura **Capitolului III**, „Ipoteca”, observăm că acesta, la Secțiunea I „Dispoziții generale”, tratează instituția ipotecii

în general (dispoziții comune, obiectul și întinderea ipotecii, efectele ipotecii față de terți), pentru ca la ultimul paragraf să reglementeze „Ipotecile convenționale”. Am putea conchide că intenția inițiatorilor a fost aceea de a arăta că regula o reprezintă ipotecile legale și judiciare, iar excepția ipotecile convenționale. Dar, în secțiunile următoare inițiatorul revine asupra ipotecii imobiliare (Secțiunea 2) și a ipotecii mobiliare (Secțiunea 3).

Apreciem că structura Capitolului III ar trebui în așa fel regândită, încât să ofere o mai clară înțelegere a criteriilor de clasificare a ipotecilor în formele prevăzute de prezentul proiect.

109. La **art.2371**, având în vedere că acesta face parte din Secțiunea I, „Dispoziții generale”, iar textul nu prevede că ar fi vorba doar despre ipotecile imobiliare, propunem înlocuirea cuvântului „imobilului” prin „**bunului**”.

110. La **art.2374**, pentru claritatea normei, este necesară inserarea cuvântului „**convențională**” după cuvântul „ipoteka” din primul rând. Reținem observația și pentru **art.2375**, **art.2377**, **art.2378** și **art.2381** alin.(1).

111. Pentru aceleași motive, la **art.2377**, potrivit normei similare din Codul civil din Québec, sugerăm inserarea, după sintagma „universalității de bunuri”, a expresiei „**mobile sau imobile, prezente sau viitoare, corporale sau necorporale**”.

112. Pentru aceleași motive, la **art.2396**, sintagma „devine eficace atunci când” va fi înlocuită cu „**produce efecte de la data la care**”.

113. La **art.2406 alin.(2)**, pentru unitate tematică cu prevederile alin.(1) propunem înlocuirea cuvântului „comunicării” cu sintagma „**cererii prevăzute la alin.(1)**”.

114. La **art.2444 lit.b)**, semnalăm că este vorba despre „condițiile prevăzute la **art.2469 – 2472**”. Se impune corecția de rigoare.

115. La **art.2447 lit.b)**, pentru o exprimare adecvată stilului normativ, sugerăm înlocuirea expresiei „fără a le deplasa” cu sintagma „**să lase bunul în posesia debitorului**”.

116. Din aceleași considerente, la **art.2455 alin.(2)**, recomandăm înlocuirea expresiei „dacă dispozițiile alin.(1) sunt respectate” cu sintagma „**în condițiile prevăzute la alin.(1)**”.

G. Cartea VI-a - Prescripția extinctivă, decăderea și calculul termenelor

1. La **art.2529 alin.(1)**, pentru o exprimare adecvată a normelor de la pct.1,2 și 3, este necesară înlocuirea sintagmei „le procură” (pct.1) cu expresia „**le prestează**”, a sintagmei „ce dau” (pct.2) prin cuvântul

„date” și a cuvântului „moașelor” (pct.3) prin expresia „moașelor și asistentelor”.

2. Pentru același motiv, la **art.2540 alin.(1) lit.a)**, sintagma „afară numai dacă” va fi înlocuită cu „**în afara cazului în care**”.

3. La **art.2541**, ce enumeră cazurile în care prescripția nu începe să curgă sau în care aceasta se suspendă, potrivit normelor de tehnică legislativă, se impune marcarea elementelor enumerării cu litere mici ale alfabetului.

4. La **art.2543**, pentru o exprimare adecvată stilului normativ, sintagma „cu toate acestea” din debutul normei de la **alin.(2)** trebuie eliminată.

H. Cartea VII-a - Dispoziții de drept internațional privat

1. La **art.2567** sugerăm revederea normei de la **alin.(3)**, deoarece expresia „legii locului unde acestea se află sau sunt situate” este tautologică.

Totodată, la **alin.(4)**, pentru o exprimare adecvată stilului normativ, propunem înlocuirea sintagmelor „nu cunoaște” și „o cunoaște” cu expresiile „**nu prevede**” și „**o prevede**”.

2. La **art.2568**, observăm că textul normei de la **alin.(3)** este neclar. Se impune revederea acesteia.

3. La **art.2574**, semnalăm că noțiunea de „legătură foarte îndepărtată” a unui raport juridic cu o lege este ambiguă, reprezentând de fapt o traducere *mot- a- mot* a normei similare din legislația elvețiană. Prin urmare, este necesară definirea acestei expresii în cuprinsul Codului.

4. La **art.2602 alin.(1)**, observăm că sintagma „compoziția patrimoniului”, de la **lit.e)**, reprezintă o traducere inadecvată a art.53 din legea belgiană ce reglementează raporturile de drept internațional privat. Pentru o corectă exprimare, sugerăm înlocuirea acesteia cu expresia „**conținutul patrimoniului**”.

La **alin.(2)**, pentru îmbunătățirea exprimării, propunem înlocuirea cuvântului „împărțelii” prin cuvântul „**partajului**”.

5. La **art.2604 alin.(2)**, pentru o exprimare adecvată stilului normativ, recomandăm înlocuirea, în textul părții dispozitive, a sintagmei „afară de cazul în care” cu expresia „**cu excepția următoarelor cazuri**” și eliminarea conjuncțiilor „sau” și „ori” din finalul normelor de la lit.a) și, respectiv, b).

6. La partea introductivă a **art.2606**, pentru claritatea normei, este necesară introducerea în finalul textului a sintagmei „**aplicabile divorțului**”.

7. Cu privire la Secțiunea a 4-a a Capitolului II al Titlului II al acestei cărți, observăm că simpla reglementare a legii aplicabile obligației de întreținere, și aceasta prin trimiterea la norma comunitară, este insuficientă, având în vedere complexitatea materiei.

Semnalăm că, în prezent, legea aplicabilă obligației de întreținere este determinată, potrivit art.34 și art.35 din Legea nr.105/1992.

Totodată, obligația de întreținere face obiectul unor reglementări internaționale adoptate prin Conferința de la Haga de drept internațional privat, ce stabilește ca regulă generală aplicarea în această materie a legii reședinței obișnuite a creditorului, precum și posibilitatea părților de a alege legea aplicabilă.

Pentru aceste motive, propunem ca prezentul Cod să cuprindă o reglementare detaliată a instituției obligației de întreținere, eventual prin preluarea prevederilor art.34 și art.35 din Legea nr.105/1992, coroborate cu normele de drept internațional privat anterior menționate.

8. La **art.2625**, pentru coerența normei, se impune inserarea particulei „a” în fața verbelor „modificat” și „stins” din partea finală a acesteia.

9. La **art.2650**, cu toate că norma de la **alin.(3)** reprezintă o preluare a prevederilor art.113 din Legea nr.105/1992, considerăm necesară înlocuirea sintagmei „dreptul de replică” cu expresia consacrată „dreptul la replică”.

*

* *

În concluzie, întrucât observațiile și propunerile mai sus prezentate nu epuizează o analiză exigentă a proiectului supus avizării, în considerarea atât a vastității domeniului vizat de obiectul reglementării cât și a termenului insuficient avut pentru elaborarea avizului, sugerăm, dacă va fi apreciată ca oportună, participarea specialiștilor Consiliului Legislativ la analiza pe articole a textului proiectului în cadrul comisiilor parlamentare.

PREȘEDINTE

dr. Dragoș ILIESCU

București
Nr. 201/18.03.2009